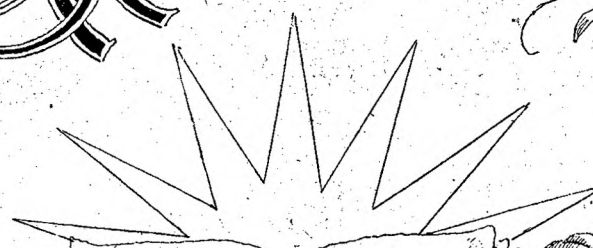

NOUA BIBLIOTECA
ROMÂNĂ.

© 1883
G. P. S. S. S.

Cătră onor. lectori.

Incuragiați din toate părțile am decis a susține fôia noastră.

Intru aceea însă, venind și sfântele serbători la mijloc, am întârziat încât n'am fost in stare a pregăti numărul întreg. Voind cu toate astea a ne ține de termen și a distribui numărul I. din tomul II. in ziua fixată, suntem siliți să expediăm acum numai doue côle, remânând ca a treia côle să fiă alăturată la numărul 2.

Incuragiarea de care amintirăm mai sus, fiind mai mult de natură morală de cât de natură materială, rugăm pe m. o public cetitor, ca să se grăbescă cu facerea abonamentelor, căci de ôre-ce suntem avisați la cea mai strictă economie, nu vom trage de cât numai un număr fôrte mic peste exemplarele prenumerate și ni-ar părea fôrte rău, decât mai târziu nu am putea servi cu numărul cei eșiți aceloră, care s'ar abonă in urmă.

Până acum avem abonații următorii:

BRAȘOV.

D-a Polixena I. Sotir, D-a Elena St. Sotir, D. George I. Boamben, D. Diamandi I. Manole, D. Iosif Pușcariu, P. s. sa D. Iosif Barac, protopop, P. s. sa D. Ioan Petric, protopop, D-a Elena A. Popovici, D-a Areti Harmath, D. Iuon Lengeru, D. N. Strevoiu, D. Vasile Voina, D. Ioan Popea, D. Const. I. Popasu, D. D. Eremias. Casina română, D. Dimitrie Pascu, D-ii frați Stănescu, librăria Ciurcu 3 exempl. D. Octavian Sorescu, D. Teodor Nicolau, D. Dr. Gust, D. Dr. N. Popu, D. Petra-Petrescu, D. Ioan G. Ioan, D. Dimitrie Ionciovici, D. G. Ionescu, D. I. T. Popovici, D-a Maria Angelescu, D-a Hareti Porescu. D-a Veturia Neagoe-Roman, D. Candid Muslea, D. G. Persinar, paroch. 36 exemplare.

SIBIIŪ.

D. I. Popescu, profesor, D. Ilie Beiu.

LUGOȘ.

I. pré sf. sa D. Victor Mihály, episcop, P. s. sa D. Stefan Moldovan preposit, D. Virgiliu Popescu, P. s. sa Mihail Perjan secr. episcopesc. 3 exempl.

In diferite orașe și anume:

D. Dr. A. Tincu, Orăștia, D. C. Băillă, capelan în Vale, Societatea Inocențiu Micu Clainana Blaș, D. Gabriel Manu adv. Deés, D. Georgiu Paran Brad, D. Căpitan Florian Domide in Soetlo Borje Bosnia, P. s. Iacob Lugosian protopop Turda, D. Ilariu Muciu Urechiă, pretore Săliște, D. Nicolau Ciugudea, not. com. Poina, D. Ioan Macelariu, Apold inferior, D. Ilie Traila Oravița, D. Nicolau Chiorniță Cuculata, D. M. Băiaș Orșova, D. Marin Ceortus Treensén, P. s. D. Ioan Kriszu prot. Russe Oroszmezö, D. Nestoriu Manciu Ocolişul mare, D. Aurel Popoviciu Barcian, Maros-Vásárhely, D-a Elena Nestor, Blaș, D. Ioan Dobréanu Corbu, D. Simeon F. Marișan Sereth, D. Simeon Secareanu Resinar, librăria Pollatschek Timișoră 8 expl., Nic Marginianu Bistrița 5 expl., D. Ioan Stoica pictor și fotograf Hunyad Boitza, P. s. sa D. Ioan Danciu adm. prot. Offenbánya, D. Michail Ciora par. Săciva, D. Simon Pop Brăzesci, D. Andreiu Munteanu, inv. Sălcioa, D-a Teresia Cioran, preotésă Valea lupsei, D-ra Aneta Stefan Dimitriu, Brăila, D. Zacharie Duca, paroch Partos, D. Ioan Lupea, inv. Sărata, D. Nicolau Mircea, inv. Ravasdia, D. Auspitz, librar Lugos 7 expl., D. Gabriel Storfer, librar Kimpolung Bukowina 8 exempl., D. St. Kretschmer, librar Resitza 5 exempl., D. A. Cerny, librar Bucuresci 10 exempl., cu totul 120 de exemplare.

Lista să va continua, ér la sfârșitul semestrului să va publica o listă generală.

Auđise cum umblase însă tóte îi erau zadarnice. Ea scia însă s'e scrie, de acea îi și scrise dară:

Îți trimit bade răspuns
Nu cu graiul ci in scris
Nu mă voui lăsa de tine
Până ce te sciu pre lume.

Nuțica tot credea că părinții s'e vor invoi vr'o dată. Dar să teama ca să-i întrebe.

De când intrase Miluț la ei in casă, lucrurile nu mai mergeau, ca mai nainte. Părinții voiau cu capul o dată ca să-o facă dascalită. Umblară chiar și pre la babe ca să le spună, că vor putea indupleca pre Nuțica să ia pre Miluț. Eăcă să s'e și găsească una, care le ăise, că va scie ea, să facă pre Nuțica să móră de dorul diacului. — Ea veni la badea George intră in casă, i descântă nisce apă și i-o dete ca să o bea. Dar Nuțica nu voiesce să scie nimica. S'e uita urit la baba când i spunea despre Miluț; ba in cele din urmă lacrimi ca cristalul i năpădia pe față; și oftând fugi in grădiniță. Nimica nu-i mai plăcea acuma. Tóte din pregiur îi păreau streine. La nimeni nu mai suridea. Biata fetiță deveni tot mai palidă.

Sërmana copiliță n'avea cine să o mângăie, n'avea cine să o scape de tóte acestea. Numai ea singură ce putea face? Cu tóte aceste s'e hotări, ca nici de cum s'e nu să lase: și astfel fermecătórea cea vestită, care se credea că inchiagă apele, risipește vânturile și întuneacă lumina nu putuse face nimic. Tocmai pe când descânta apa și da bónele de fasole pe vétră, s'e auđi d'odată urlând un căne după șură, apoi o cióră négră, de putea-i ăice că e corb, tot croncănea pe vérful casei. Baba s'a inspăimântă, lasă bónele jos și vrea să o tuléscă la fugă. Abia badea George eșind putu să o opréscă. Ce este? Cum . . . și mai întrebi încă? dar n'auđi cum urlă cănele și cum croncănesc cióra, și apoi scie, că atunci are să móră cineva. Baba fugi fără d'ași mai mișca buzele.

Părinții Nuțichei s'e ingrijiră, ca nu cumva să s'e întemple la ei ceva. Acum lelea Maria — așa s'e numea găzdóia, nu mai era mută, badea George auđi tot și ei s'e sfădeau tot mai tare. Mai întâi cređură că o să s'e întemple ceva pe la vecini, apoi credeau că o să-și pérdă unica lor fică, acea care cum aduce vorba era frumósă, harnică și darnică. — Și pare că li s'e viri in inimă căința, că voiau s'o dea cu sila după dascal.

Să lăsăm însă pe părinți să s'e judece între ei. Nuțica să suferă multe; și să ne întórcem éráși la diac, la Miluț.

Ajunsesse a casă, nimerise bine ulița in care ședeau fără d'a s'e întelni măcar cu suflet de om.

Tatăl s'e, nenea dascăl, îl aștepta cetind in psaltire, pe când mumă-sa torcea pe vétră.

Hei dar cum ți-a umblat dragul tati? — Bine tătucă, dar mai fi multe d'astea apoi m'ai vedea gras. De! să ne ajute D-đeu s'e ne incuserim cu badea George, intrerupse nenea dascăl, scobindu-și maselele și păréndu-i réu, că nu ș'a căutat și d'ensul ceva trébă pe la badea George.

Miluț preste doue ăile plecă la scólă și era, scie cum ăice, fermecat s'eracul ca melcul cu córnelé in cap, toți i le vedeau numai el nu. Ce mândru și cu ce fudulic spunea el prietenilor pedagogi, că ce a putut face p'acasă și că cât de curénd are să s'e însóre. Ba venise vremea, că de grija casei, de do-

rul Nuțichei nici nu mai putea să invețe, ér examenul să apropia și el nu putea, să s'e pregătéscă, îi era că nu va putea eși, dar tot mai trăgea nădejde, ca spanul de barbă. Timpul d'abia îi mai trecea. O ăi îi s'e părea ca un an și el nu s'e mai gândea, de cât ca să s'e întórcă a casă. Eăcă însă vine și vremea să-și arete, că ce a invétat. Cu cărțile subsuórá merge mândru cătră seminar printre ómenii; când era însă singur, vai! amar mai blăstéma și pedagogia și istoria naturală și altoitul, căci la grădinărit nu fuse făr' de vr'o patru óri. Sërmanul îi era, să nu pice din ceva. Cu fața lungită, cu ochii inholbați sub cei de glajă răspunde la întrebări. Din pomărit scăpă cu fața cinstită; dar din cele lalte doue nu putu da nici un răspuns. Așa e de . . . Norocul e ca sórele, când arde mai tare atunci aduce plóie." Așa a fost să s'e întemple și cu Miluțul nostru, când s'e credea mai fericit, când își aducea a minte de Nuțica, că o va face dascalită, étl d'odată trântit din doue studii. De trântela acesta nici că-i pása, căci mai máncase el d'astea; dar sërmanul trebuia să mai stea încă un an, ér Nuțica . . . Nuțica era de măritat. Venind a casă spuse tată-s'e, cum și ce i-s'a întemplat. Auđind tatăl s'e s'e infuriă, dar n'avea ce face și căutau numai, ca să nu mai scie și satul ce scie casa.

Era o ăi, in care nimenea nu s'e afla p'acasă afară de vr'o câteva babe, cari țineau câte 20—30 de copii ai căror părinți s'e aflau in câmp. Cam pre la ojină s'e întórise badea George cu lelea Maria și cu Nuțica din câmp, căci isprăvise lucrul. Nuțica tocmai voia să tréca prin grădiniță la o rudă; când d'odată pre vérful șurei o țarcă — coțofană — rotindu-se intr'un picior, făcea o larmă in cât îți țuia urechile. La vedenia acesta neașteptată Nuțica s'e îngălbeni, era aprópe să cadă jos. Dar d'odată fruntea i s'e inseninéază și un zimbet ușor de ăină eși din gurița ei. Ah! ăise ea săltând de bucurie. Nicu 'm'i trimite veste, s'e părinții s'e invoiesc, să mă dea după Nicu. De Miluț uitase cu totul, nici prin gând nu-i mai trecea. Eăcă atunci ese și muncică-sa d'acasă și vedénd țerca, care sbiera să rupă pământul ăise:

Veste bună țarca, veste bună
Dei de bine ado la mine
Dei de réu de capul t'eu.

Sërmana Nuțica ea nu scia, că o să vină éráși diacul pe la ei. Nu . . .

Ea aștepta numai veste de la Nicu, dar așteptarea îi era zadarnică. Ér éa sërmana nu mai putea aștepta . . .

A doua ăi era o sərbătóre. Toți creștinii mergeau la biserică. In strana cea dintăi din biserică s'e afla Miluț lângă tatăl s'e. El cânta cât i lua gura, și când incepea prea sus s'e inroșia și inholba nisce ochii de să te fi apucat de păr și să fi tot fugit; cu tóte acestea la credincioși le plăcea, căci sbiera de-l puteau auđi chiar de la ei d'acasă din pragul ușei. Eăcă-i că es ómenii din biserică. Hei, bade Achime cum ți s'e pare de Miluțul dascalului? întrebă nenea Moise p'un bărbat a cărui p'ér incepea să încăruntéscă.

D'apoi bine, cântă frumos; dar s'a incurcat ađi in căzanie, de scie? că d'abia dascalul l'a descourcat, ș'apoi îi era rușine in cât n'a mai putut ăice nimica.

— Réu destul să șóđă vr'o 18 ani in streini și nici acum să nu scie atât, cât scie tatăl s'e.

Nu știu ce va face badea George. Dar eu să fiu în locu-nici nu l'aș mai lăsa pe la casa mea... Abia când țise »casa mea« vedu Nenea Moise, că și badea George era acolo și apoi tăcu.

Tot astfel a auzit și lelea Maria de la nisce femei, ce povesteau; étă povestea lor.

A venit Miluțul dascalului, țise lelea Veróna cătră lelea Ana. —

A venit, dar nu veđi cât e de slab. Nici o măsea nu mai are în gură. Dór... de grija învățătorei...

Dar lasă învățătura la o parte, căci eu a séră eram chiar sub feréstră, când spunea tată-séu, că nu ș'a putut da afară învățătura. Când vedu acésta pe lelea Maria tăcu îndată. —

Când sosi a casă badea George și dete cu ochii de lelea Maria îi era rușine, să-i plesnescă obrađul de rușine. Tot astfel îi era și lelei Marii și ei nu putură să-și țică nici un cuvânt. —

Abia pusese óla la foc să facă de prând și étă că aud ciocăniind cineva la ușă. Nenea George iute deschise ușa, când colo ce să veđi. Un domnișor negru, înalt, cu pantalonii largi, cu mânuși albe, cari începéu să se îngălbinescă. El începéu să riđă.

Nu trebuie să vé mai spun că era Miluț, el venea să vedă ce mai face Nuțica.

Ea însă când îl vedu nu mai putu să se misce din loc. O săgétă ușóră îi trecu prin inimioră, apoi tremura ca și de nisce friguri ușóre. Fața ei să îngălbenească, ș'apoi cu mânuța își sterse ochii, cari erau impaianginați de lacrimi; ér vârsta care o făcuse să-o trimetă Nicului îi căđu în mijlocul curții. Venindu-și apoi în fire își aduse a minte de țarcă, apoi se vâră fără a fi vedută în cămară. Cu ochii plini de lacrimi, cu cotele pe o mésuță și cu capul plecat începea să suspine fetița. Ea suferea réu, căci credea că acum Miluț vine să o facă dascăliță — dar...

Când potea să légă de om apoi i tot potcaș și apoi și Jidovii au vrut să călătoréscă o dată și acésta să întemplă chiar într'o sâmbătă. Așa se întemplă și lui Miluț. Mai de

unăđi nu eși cu examenul, astăđi se incurcase în cazanie și acum mai avea să i se mai întemple ceva.

Șeđi, să ne șeđă pețitorii, țise badea George. Miluț se așeđă în dată pe scaun și începéu să-și ștergă ochelarii cu mânușile. Din tr'una în alta îi spuse badei George că mai trebuie să mérgă încă un an în streini, că voesce să se facă dascal preste dascalii.

Dute! dute, țise lelea Maria, care asculta din tindă și care acum nu mai putea să tacă; dute și nu ne mai aména cu vorba. Pe Nuțica trebuie să o mărităm, că noi suntem bătrâni și nu mai putem aștepta, și avem cui o da.

Miluț nu mai țise nimic, își luă cilindru cel turtit, își așeđă ochelarii și fără a mai țice sănătate, — cum ai țice »bună țiuva« era a casă.

Doué săptămâni trecură. Părinții se invoiră a o da ace-luia, care i jurase întâi credință în costița Nuțichei — Nicului.

Cum auzi Nuțica începéu ér a fi veselă. — Preotul i strigase de doué ori în biserică și ea se gâtea acum de nuntă. Ceriul începéu să verse tóte frumșețile asupra ei.

Duminecă diminéța, un sóre dulce și mândru se înălțase. Totul era vesel. Ciocărlia se înălța în aer făcând cercuri mari și cântând de fericire. Pământul și ceriul își schimbau sărutării dulci, ér mirosul plăcut al florilor se ridica plutind încet.

O cétă de călărași împodobiiți cu fel de fel de năframe, în pălării cu vârste, înaintau călării pe cai, a căror cómă era impletită, ér frânele împodobite. Ei veneau să ducă pe Nuțica la biserică. Nicul eși dintre ei, cobóră de pe un cal ce mușcă și acum dá mâna Nuțichei.

Rumenei copilite nu îi era de ajuns podóbele firei; ei o salbă scumpă și mărgelile prețioase mai incunjurau cu fală frumosul ei grumaz.

În biserică, sfânta casă a lui D-țeu, își schimbară inelele, ér după ce preotul vorbi cuvinte mari, se întórseră.

Comorile ceriului ș'ale pământului se întinseră la piciórele lor și doui ingeri în ceriuri țineau cununa asupra lor.

Aceste minuni le făcu duchul dragostei, căci și ei să lăsară în dulcele lui farmec.

Crăciuni vesele — țeu!

— De George Manóille Fenn. Traducere din limba engleză de I. G. —

»Telegramă, Domnule!«

»Ha, telegramă! Ah, dór nu va fi vr'un lucru serios?«

»Băiatul așteptă, Domnule.«

»Așa, bine. Hai să ved — Dela E. Siverton, Sumpsea, la D. Scribe, Bed Chambers Grays Inn, London. Te rog vino îndată. Petru nu-i a casă. Am lipsă mare de tine. Fă bine, vino cu primul tren.«

»Să aștepte băiatul, Domnule?«

»Da, un moment.«

Luiau o blanquettă de telegramă și scriséu pe ea:

Dela D. Scribe, Bed Chambers, Grays Inn la E. Liverton, Sumpsea. Voi pleca îndată! Asta împreună cu un shilling o dete băiatului care mă curéță ghețele. El eși; și cu în

desperare imi ținti ochii la plăcutul timp de afară — cétă și încă din cea mai galbenă, prin care dăream numai ca nisce slabe schintee luminele de gaz din ferestrele de peste drum.

Mé infiorai fără voiă la ideia de a părăsi iubitul meu cămin, și a călători o sută și cinc-țeci de mile tocmai acum când eram înscris pentru trei petreceri de crăciuni una din ele promițénd a fi indeosebit veselă. Însă aci nu era scăpare. Sora Liz n'ar fi telegrafat astfel decă, sirmana copilă, n'ar fi fost în mare necas; așa dar mé uitaiu la orologiu și vedui că puteam prinde încă un bun tren la Paddington.

* * *

Cel dintăiu lucru ce am aflat la sosirea mea a fost că telegrama inventase, căci Petru era a casă; și eram tocmai

să vorbesc, când soră-mea imi sări în brațe, sărutându-mă cu ferbințelă, și șoptindu-mi:

»Di, că ai venit să ne vezi. Nică un cuvânt de telegramă.«
Apoi tare. »Ah Davide, cine ar fi gândit a te vedea?«

Infamă înșelătoare. Umblă să înșelă pe bărbatu-tău, gândeam în mine sărutând copiii și dând mâna cu cumnatu-meu.

„Ce timp neplăcut,“ țisei.

„Da, găr cumplit, Davide,“ răspuse el. „Ai venit să stai de Crăciun.“

„Oh, scumpul meu, nu, răspusei, chiar numai o vizită trecătoare;“ și auzii pre soră-mea dând un suspin de ușurare. „Inșe vă spun, că copiii vostri nu arăt foarte bine. Și tu Liz-o ești foarte slabă și palidă.“

„Nu le convine localitatea“ țise cumnatu-meu cu grabă.

„Dar Lizo sună curând după ceva pentru oșpele nostru, și apoi grăbește cu masa. Trebuie să mă duc ăraș. Mă voi întorcel de prânț, Davy, nenisorule. Să nu cugeți, că te țin de puțin, ducându-mă. Fărte, fărte imbucurat a te vedea.“

Apoi fugi; și îndată după ce trântise ușa, soră-mea trimise copiii afară, și aruncându-se la peptul meu, începu a plânge mereu peste noua mea cravată de mătase, fason de păun, și peste chemisetta mea, care vai, era așa de bine și de frumos călcătă.

„Ce-i Liz?“ strigai silindu-mă cu greu a consola pe sêrmana femeă.

„Pe-Pe-Pe-tru vrea să mă otrăvescă, dragă,“ suspină ea.

„Nebuniă și măgăria!“ strigai.

„Și-și și pe bietii copiii a-a-a-semenea,“ exclamă.

„Asta n'o cred,“ răspusei, „el a fost tot-deuna bărbat și tată plin de iubire.“

„Așa se pare“ țise ea suspinând din nou »insă-insă 'mă e frică că e numai amăgire. El ne va otrăvi pre toți.“

„Acum draga mea Elisabetă“ țisei cu firmitate, „ca al tău frate mai mare, și ca bărbat de lume am datoră a-ți spune, că ești o copilă slabă și fără de minte. A otrăvi țeu! Au doră cumnatul-meu Petru Liverton este om de a-și băga capul în laț?“

„Poți să-mă tot spui până mâne diminătă, Davy“ strigă ea cu foc; »tu nu șci, dar eu șci. Eu îți spun că umblă să ne otrăvescă și șci că pórta în secret sticlute prin busunarele lui.“

„Cu rachiu?“ țisei ridând.

„Cu otrăvuri terribile“ răspuse ea cu solemnitate; »și decă vei auți de mórtea mea“ —

„Voi cere comissiune să te taie și să te analyseze,“ strigai cu emfas.

„Dar eu nu voi să fiu tăiată și analysată,“ suspină ea, »și eu nu voi ca dragul meu Petru să fie urmărit pentru omor, și etă pe-n-tru ce am depeșat după tine.“

„Scumpă copilă! — lasă că voi regula eu îndată trêba,“ țisei fiind sigur că gingașul trup era lipsit de sănătate, și că mintea ei prin urmăre era puțin afectată.

„Acum insă stai aci, Davy“ țise ea prindându-se de mine. »Eu mor decă nu stai.“ —

„Dar trebuie să mă întorc astă-seră a casă. Sunt invitat la prânț pe mâne, și de Crăciun asemenea,“ strigai în disperare.

»Nu, nu; mă rog nu te du,“ strigă ea. »Nu cutez să stau singură cu Petru.« Apoi urmă o scenă atât de pasionată, în cât eram silit a promite că voi sta, și am stat.

Petru venise îndărăt, am prânțit; tôte decurse cât se pôte de bine și de plăcut. Părea a fi o căsnicia de model. Mă prinse mirare că erau atât de paliți, bărbatul, femeia și copiii; și de copiii mă speriasem căci erau plini de hube mărunte. Inșă n'am țis nimic, se înțelege, dar mi-am propus a mă aședa pentru vr'o săptămână ori doue în hatirul soră-mi, a urmări lucrurile, și a afla mai mult, înainte de a vorbi cu bărbatul ei.

Cealaltă ți era ajunul Crăciunului, eu nu mă aflam prea bine. Petru observase îndată, și desvolta mare grijă.

„Te-ai rēcit Davy,“ țise, uitându-se cu atențiune la mine.

„Să nu te miscă ați din casă; stai pe lângă foc, și de seră să —

„Pui picerile în apă caldă, să 'mă ung-nasul, să fac catplasme de ověz și să mă culc în pat?“

„Intocmai“ răspuse el, „și să beai un pahar de grog bun tare.“

„Cu mare plăcere“ țisei ridând. Și așa am și făcut; luând grog-ul în pat, cu flacăra roșie a căminului bătându-mă în față. Grog-ul îl aduse Petru însuș, pre când Liza mă acoperi bine, și puse încă o extra plapomă pe pat. —

Mulțamesc, nu mai voi a păți, încă o nôpte ca asta.

Dabia mă culcasem, când etă că și patul meu începu a se mișca, începu a sbura repede prin odaia. Apoi intr'odată se opri, de era să mă sverle afară; și ărași porni silindu-se a se trânti cătră päreții odăei. Apoi părea a se transforma într'un gândac gras cu spatele roși și cu patru picere subțiri de fer; și începu a se sui pe päreți și pe plafond, eu zăcând tăcut fără mișcare; mirându-mă numai că nu căđui jos. Și nu căđui; și după ce reincepu preumblarea continuă — după cum mi se părea — vr'o sută de ani; gândacul pat intr'odată sui în urloiu, apoi afar' din el; se opri acolo un moment, pre când așternutul părea a se umfla de sus și de jos în nisce aripă mari, care începu a tremura și a se mișca, și apoi a rota cu sgomot mare, sburând prin aer cu iuțelă în cât ajunsei amețit, și gândurile mi se păreau tôte smăcinate; ca alicele într'o sticlă când o spell.

Săream mereu sus în ceriu, jos la pământ, săltând prin strade, prin care, căruțe și trăsuri fără a atinge vr'una; și în tot momentul așteptam a fi sfărămat în bucățele. Apoi trecurăm peste pomă și munți; peste mare ca un fulger, și mai departe peste Europa, Asia, India, China și Japon, unde tôte ni se păreau fărte cunoscute: porcellane vinete și vântare; insă dabia voiam să le admir mai de aproape și etă că eram ăraș peste ocean, trecând America am stat acolo plutind în aer mai mulți ani; apoi mai departe în Africa.

Aci monstrul de gândac părea a se domoli; a se opri în aer și a se porta asupra pustiei: sôrele arđându-mă creerii și nesipul reflectând căldura uscătoare. Fusei paralyzat, uscat cenușe; eram în agoniă așa de intensivă, în cât numai puteam suferi; apoi păream a mă topi, făcând pe spatele ăstui gândac monstruos ai căruia aripă continuau neintrerupt sgomotul vijeitor, ca și vr'o cincă sute de mii de mașine de imblătit într'o ți de Septembre.

Cât are să țină asta încă, mă întrebaiu; căci mi se pă-

rea că ar fi trecut sute de ani; — de odată gândacul incepu a sui, a sui, a sui, până când suflarea imi țecni. Tremuram, mă sileam a resufla, mă luptam pentru o suflare de aer prăspăt; și in fine făcui o silință atât de supraumană in cât picaiu de pe spatele gândacului și căđui-căđui-căđui-căđui, căđend mereu prin spațuri nesfârșite, până când auđi pre cineva ăicend —

„Se vede, că ă s'a dat vr'un narcotic fôrte intensiv,“ și deschidend ochi, vėđui că sunt in pat, luminări ardeau pe masă, și un bărbat strein cu păr cărunt observandu-mă pulsul, pre când Liza sta ingrijată lângă el.

Era séra Crăciunului. — O septemână intrégă am fost silit a zace in pat, fiind slăbit și decăđut in mod terribil. Inșă prin acea septemână mă gândeam fôrte mult; și imi propusei a nu vorbi nimic până nu mă voi fi recăștigat puterile.

Se înțelege că cuvintele soră-mi imi trecură adeseori prin cap; apoi mai cetisem din fața ei gândurile și grija; asemenea cetisem și din fața lui Petru ceva, ce poeții numesc căință amară. M'am lăsat de teoria de otrăvire, și m'am bucurat de a fi prins adevăratul purcel de urechi.

Nu sunt om răsbunător; dar sunt mare de stat, cumnatul Petru inșă este mic; așa dară n'am avut mare greutate, când — doue septemăni mai târđiu, pândind ocasiunea când sorămea era dusă, mă luađ după Petru in odaia sa de lucru și inchiđend ușa — depuseiu rocul, și răsfrângendu-mă mânecile il luaiu la trei parale. La fie-care inghiolditură ce trăgeam in peptul acestui om, simțiam un fior de mulțămire, și simțiam

că emoțiunea imi făcea cu mult mai bine, de cât medicinale doctorului.

La început se apăra, mai târđiu inșă suferi ca un bărbat; și cruțandu-i fața l'am pumnit până mă durură mânil.

„Acum scólă!“ ăiseiu. Și ne scularăm.

„Așa. Acum arată unde le țini tu tôte? sberaiu. Și sprinten, cât putu scóse nisce chei dintr'o mescióră, și deschidend un dulap mic ce sta intr'un unghiu, imi arată nisce sire de sticlute mici.

„Bun soiu de tâlhar ești!“ urlaiu.

„Așa-i, Davy,“ oftă, „dar să mă cređi că nu o mai fac.“

„Asta va să ăică a practisa homoeopathia pe socotela rudelor și copiilor tēi, hai? strigaiu.

„Nu intocmai homoeopathia, Davy,“ respunse cu foc.

„Permite să-ți explic.“ Și mi-au explicat, că credea in homoeopathia, și totuș nu: că principiul ar fi bun, inșă dozele minimale ar fi absurde. — Astfel apoi s'a intemplat, că fără nici o causă resonabilă administrase femeiei sale și copiilor, pre urmă și mie, doze mari din aceste doctorii periculóse. Cât pentru al d-vóstră servitor, el fu cu violenție împărtășit cu o dosă terribilă de Aconiquadusantuphostofamculum — tinctura capitală — in rum și apă; și tot mai trăiam!

Tôte aceste sticlute misterióse le-am sfărîmat cu vătra-riul in cămin; și el a jurat că nu va mai face minuni cu medicinale. — Nu cred că a făcut, căci bubele au dispărut tôte de la copii, și femeia sa se bucură de fața așa de rosă, in-cât nu mai are tēmă de otrăvire din partea iubitelui ei bărbat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V A R I E T Ă Ţ Î.

Crucea și fermecătórea de la Topola.

In centrul Serbiei, câte-va sute de pași de la fortul istoric Topola, călătorul curios póte zări in unele ăile o cruce simplă de morment. Miș de ómeni trec pe lângă acel loc, fără să fi observat acel semn funebru și de aceea ei susțin, că acolo nici o dată n'a stat ceva, pe când alți miș de ómeni au vėđut acea cruce și prin urmare nu pot nega existența ei. Numai cei cari viziteză des acel ținut și mai mult in-că locuitorii din Topola sciú pozitiv, că acel semn ornéză din când in când, de și nu tot-déuna, o ridicătură neinsemnată de pământ.

Acéstă »cruciadă de la Topola« in aparentă cu totul misterióasă, se face in realitate intr'un chip cu totul simplu. Ómenii, cari inlătură crucea necontentit de acolo, sunt pandurii séu agentii polițienesci din Topola și ei o fac acéstă ăioa in améză mare și in-că cu mult alaiu, căci cadavrul de mult putređit, acoperit de acea colină mică, nu are titlu legitim la un semn mortuar onorific; — din contră ómenii, cari tot-déuna pun din nou o altă cruce, o fac acéstă prin intunerecul noptei si atât de pe furiș, in cât până astăđi nimeni nu i-a vėđut. Când vre-un străin curios, cea ce se intemplă adese-oră, pune cuiua intrebarea, că cine pune éráși tot-déuna la loc acel semn pe morment, primesce de ordinar de la locuitorii, drept respuns, o privire plină de mirare și acest singur cuvent: »Poporul.“ Mie mi-a dat acest respuns o fată de țeran sérb la 1878.

Era intr'o ăi flegmatică de tómnă; ăic flegmatică, pentru că nici sórele nu prea incălđea, nici alfel nu predomnea vre un deosebit semn meteorologic. Eu mergeam incet spre fortul de la Topola, trecend peste cósta cea destul de pezișe a muntelui. Ici colea mă aplecam, spre a ridica un mineral séu

spre a examina formațiunile de pétără particulare in acei munți, asupra căroră atrage cu deosebire atențiunea naturalistul sérb Pancici. Intr'un moment așintisem tocmai privirea asupra unui mineral rar, când ridicându-mi ochii din intemplare zăresc la 10—12 pași o fétă stând intr'o atitudine modestă. Un suris involuntar imi lunecă pe buze și plecai mai iute spre fort, fiindu-mi bine cunoscut, că și decă aș fi mai stat un cart de oră in fața pietrilor, fata de asemenea nu s'ar fi mișcat din loc. Este un obicei mai ales la sérbii, ca femeile să nu trecă peste drumul unui bărbat. Sė crede, că cine calcă acéstă etichetă, aduce negreșit o nenorocire aceluí bărbat și apoi femeile nici in Serbia nu sunt tot deauna fără inimă.

Salutând'o in trecăt mă grăbi spre vechia ruină, căci acesteí categorii apartinea și portul de la Topola. — Zidirea cea in patru colțuri, strimță și in interior avend pe păreți zugrăvite bătălii, era puțin interesantă sub raportul arhitectonic și decă totuș am stat pe gânduri un cart de óră, a fost că m'au ținut in loc mai ales reminescentele istorice. Fortul de la Topola, comuna cu acelaș nume și ținutul de prin prejur au jucat in istoria Serbiei adeseori un rol destul de important.

Incet apucaí drumul spre șosea, când după câte-va minute zării crucea solitară de pe mormintul de la Topola. Fata, care mai adinóori n'a voit să mă nenorocescă, taindu-mi calea, stetea aprópe de mormint.

Câte-va secunde mă uitai cu interes la acel curios semn mortuar. Era format din doué tulpine de arbore legate in formă de cruce cu nuele de salcie și după obiceiul sérbesc impodobite cu câte-va panglici inguste și colorate.

— De ce vrei să plecú intrebaí pe fată, vėđend că vrea să se ducă. — Cred că nu-ți stau in drum!

Ea mă privi într-o parte.

— Și de ce să-mi stai în drum?

— Atunci de ce nu rămâi?

— Și de ce să rămân? — Cu toate acestea rămase.

— Mortul de aici este dintre rudele tale? o întrebai mai departe.

— Ba.

Dar trebuie să fie ceva deosebit cu acest mort, care nu e îngropat în cimitir, ci aici?

— Ți-ai isbi o privire de mirare.

— Acesta se poate ști îndată, ți se va da.

— Așa dar cum stă lucrul?

— Ce te poate interesa pe tine acesta?

— Eu scosei din buzunar o mână de minerale.

— Vezi, că pe mine mă interesează totul, chiar și pietrele voastre.

— Du-te, domnule! nu îți pasă ție de pietrele noastre și nici de morții noștri; tu ești un strein.

Și cu toate acestea, pe când mergeam pe coasta muntelui spre șosea, ea mi-a povestit istoria crucei de la Topola și mai bine, istoria unei femei bătrâne de la Topola. Eu m'am informat și mai târziu de această istorie, pe care o reproduc aici întocmai.

Ivanca Liubică, care era înmormântată la Topola, n'a primit numai locul de odihnă la pârâiele numitului fort. Din contră, acolo s'au desfășurat toate evenimentele dramatice ale mult încercatei sale vieți de la primul până la ultimul act; împrejmuirea fortului este arena, pe care o vedem reapărând necontenit. Sârteea a scris aici una din acele piese teatrale, în care sceneria rămâne aceeași până la actul final.

Într-una din zilele din urmă ale secolului trecut, Vuc Liubică, un țeran din satul Topola, aștepta supărat întorcerea vestei sale. Câte un fulg de zăpadă sbura dus de vânt; amurgul serei se apropia și ea tot nu se vedea venind.

»Femeile nu se satură de povestit... și eu să i se fi întemplat vre-o nenorocire?« dădea el în sine acum să poată pentru a ține-o.

Din fericire nu era așa. Tânăra nevastă a fost vădită puțin timp în urma scenei descrise, însă mersul ei era încet, particular, fața ei de altminteri frumoasă era palidă — ducea ceva în șorț. Poate că țeranul observase și altceva la nevasta sa, căci el o privia cu ochi ciudați.

»Ei bine?« întrebă el cu nerăbdare, când dânsa trecu pe lângă el cu capul plecat și cu o salutare timidă.

El nu primi nici un răspuns

»Ei bine?« întrebă el a doua oră intrând cu femeia în casă.

În șorț se mișca ceva.

»E o fată,« dădea femeia cu un ton, ca și cum ar fi comis o crimă.

E într-adevăr lucru ciudat, în ce împrejurări nasc câte o dată femeile din ținuturile muntoase ale Serbiei. Tocmai în momentul decisiv, când ar trebui să se culce în pat, nu sunt a casă nici o dată. Casa e compusă de ordinar dintr-o singură odă, în care locuiesc toată familia, cea ce poate a contribui de asemenea la născerea acestui obicei curios. Femeia, tăcută și plină de resignație, plină de furie, spre a-și îndeplini destinația în grădina, în pădurea apropiată și aiurea. Am întregit mult asupra acestui obicei și tot-deuna mi s'a spus, că femeile nu vor să-și spuie casa.

Așa dar Ivanca Liubică s'a născut în munții de la Topola. Măsa i-a spălat obrazul cu zăpada de curând căzută, i-a dat să sugă și apoi a adus-o în pâlă a casă. Apoi se apucă țăși de lucru prin casă; soțul însă umbla de colo până colo posomorit. Ei! decât nevasta i-ar fi dăruit un băiat! De mult deja vecinii ar fi fost înștiințați despre veselul eveniment prin nenumărate focuri de pistol. Dar așa — o fată. Acesta nu e în stare să apere pe bătrânul tată de furia turcilor; nu poate nici să-l răbune!

De altminteri Vuc nu fu mult timp mândru pe sârteea sa. El prinse tot mai multă dragoste pentru mitica Ivanca și în anul ei al treilea o și logodise. Ce vrei? așa era obiceiul? Când cei bătrâni se iubeau, de ordinar își logodeau pe tineri; prin acesta își câștigă cine-va prieteni și cine are prieteni, este tare. La ce să aștepte cine-va mult timp? copiii cată și așa să asculte și vor asculta!

Ivanca crescuse cu tovarășul ei de jocuri și viitor soț până ce se făcu mare. Erau împrejurări ciudate în cari se forma acea generație. Rescola, ce a izbucnit sub Carageorge (1804), născut de asemenea la Tolopa, a ținut aproape șapte ani. Sus în munți pârâiau focurile de puscă; erau lupte sângeroase; jos în sat se jucau copiii. Și toate acestea au ținut șapte ani de zile.

Întemplarea, pe care avem s'o povestim, s'a desfășurat la 1813. Rusia încheiase de mult pace cu Turcia, spre a se întorce contra lui Bonaparte și rescola până aci victorioasă a Sârbilor, fiind părăsită de cel mai puternic al său aliat, fu stinsă în sânge. Anul 1813 e zugrăvit cu negru în istoria sârbă; a fost un an de suferințe nespuse. Însă terorismul turcilor a fost mai grozav împrejurul Topoliei; nepoții și acum povestesc cu orăre de acele timpuri.

Într-una din zilele de vară ale aceluia an, Ivanca aștepta țăș cu nerăbdare sosirea tatălui său. Pe mama sa o perduse de mult. Tatăl și logodnicul, la care ținea cu pasiune, de și l'au ales alții pentru dânsa, erau totul pentru dânsa. Tatăl nu se vedea încă venind; în fine vecinii îl aduseră acasă rănit de moarte. Zăpăci turcesci îl chemaseră la Ali-beg; dar această invitație era o cursă spre a atrage în pădure pe acest țeran cu vază și cu idei revoluționare. Când vădu cursa, era prea târziu. Palid și sfâșiat de durere, Vuc se uita la fiica sa care plângea. Numai o dată, câte-va minute înainte de moarte, el avu putere să se ridice și cu o mână tremurătoare să arate spre bradul cel mai aproape de fortul de la Topola. »Fiul meu,« dădea el către fiica sa (acest »fiul meu« este resfățarea cea mai plină de iubire, ce o fiică sârbă poate primi de la tatăl său), »răbună-mă. Când va bate ora resplatei, vei găsi armele colo sub brad.« Acesta fu testamentul țeranului. Ivanca, care d'abia avea patru-spre-zece ani, primea de la tatăl său armele, cari decât să găseau la un creștin îi aduceau moartea prin furcă.

Ivanca trecea pe atunci de una dintre cele mai frumoase fete ale ținutului și, fără testarea particulară a tatălui său, ar fi murit ca o soție credincioasă a logodnicului ei; dar așa, lucrurile s'au întemplat alt-fel. Singură, părăsită de toți, ea locuia la o rudenie depărtată și respinse pețirile iubitelui său. »Până mă voi fi răbunat,« dădea ea scurt. De sigur că acest refus n'a fost tocmai ușor pentru fata cea energică, infocată și sâlbatică.

În fine după doi ani, la 1815, se desfășură din nou stégul revoluției. Ivanca, »fata cea frumoasă din Topola,« fu onorată în decursul acestor lupte cu numele de »eroina din Topola.« Țeranii cei pârliți la față și viguroși ai revoluției nu s'au rușinat de a lupta alături cu o muiere; totă lumea scia, că dânsa avea să-și răbune pe tatăl ucis pe nedrept și, de la așa ceva nu trebuie să fie împedat nimeni, nici chiar un copil.

Era în zilelele din urmă ale acestor lupte atât de scurte și atât de bine eșite pentru Serbia, când eroina din Topola ajunsese într-o strimțorie grozavă. În momentul suprem iubitelui ei îi veni în ajutor, dădea el își sacrifică viața, spre a o scăpa pe dânsa, care era înfiorător rănită. Ivanca avea obrazul despicat în totă lungimea lui.

Această rană, orî cât de onorifică ar fi fost de altminteri, nu aduse fetei nici onoare nici noroc. »Frumoasă fată din Topola,« care ajunsese a fi numită »eroina din Topola,« după câți-va ani deja era poroclită în tot ținutul de »vrăjitoarea din Topola.« Obrazul ei cel desfigurat o făcea nesuferită. fruntea ei acum sbârcită o arăta bătrână și singurătatea, pe care o căuta jelind pe iubitelui său, o făcea posacă. Când după câți-va

ani, s'ă părea că s'a stins în pieptul ei totul, chiar și durerea, și s'ă încerca de a reîncheia relațiile cu vechile sale prietene, acestea s'ă feriră de d'nsa. Ea era acum prea urită și împrejurarea că era silită a-și face de lucru tot cu glonțe, complectă operă. Vrăjitoarea din Topola fu gata.

Pe vrăjitoarea din Topola o puteai vedea furișându-se pe lângă fort noptea la lună frumoasă s'au când ploua mai grozav, precum și prin gerul cel mai aprig. Colo, în locul acela, i-a dat viață odinioară mamă-sa; de supt acel brad a desgropat o dată armele spre a-și răsbuna pe tatăl său; mai la vale, în lupte sângeroase își câștigase numele de eroină și mai tot acolo și-a pierdut pe iubitul său.

Turcii plecaseră deja de mult din țară, dar ea tot mai visa de lupte. Din când în când omenii miloși îi dădeau câte un picior de miel, ceea ce o făcea fericită pentru opt zile. Nu ținea d'nsa așa mult la carne, căci se hrănea mai bucuros cu pâine, dar ținea la oșele cele descărnate. Un asemenea os însemnă mult. Haiducii s'erbii știu să destăfereze rezultatul unei lupte viitoare, din liniile și alte semne de pe os. Dar vrăjitoarea din Topola înțelege și mai bine această artă. „Iată, iată,» exclamă d'nsa cu emfază, „în partea asta sunt turcii și numai sânge... Aici e stă o cruce mare, și din fericire stă mai aproape de turci... Noi stăm aici, pe Dumnezeu, vom avea pierderi foarte puține.» Așa întorce și învîrtesce oșele și destăfreză soarta viitoareii bătălii în cinci-deci de ani. Omenii o compătinesc, dar mai bucuros s'ă feresc din calea ei.

Astfel veni și anul 1878. Rănilor de la Giunis nu s'ă vindecaseră încă bine; viața țeranului era grea după un război așa de scump ca cel din 1876; despotismul lui Risticii era nesuferit și iarna fu foarte grea. Războiul din 1878 a fost p'ote cel mai nepopular, ce s'a purtat în Serbia. Și unde se concentrău brigădele? Spre... Bulgaria. Lumea simțea prin instinct, că cei de sus nu s'ă gândeau la Bosnia în acel moment și numai pentru Bosnia s'ar mai fi găsit cine să se lupte nesilit. Afară de această vrăjitoarea din Topola prevestea mari nerorociri. Ea descoperise lângă s'erbii o cruce mare, neobiciuită, o cruce cum n'a mai văd'ut până atunci.

Și într'adevăr, într'o bună dimineață, când era să plece trupele din Kraguevaț spre graniță, câte-va sute de milițieni refuzară de a asculta pe comandantul lor și plecară spre fortul Topolei. Milițienii dezertați erau cea mai mare parte din acel ținut; o parte din ei s'ă imprăștie a doua zi, alta preferă să rămână compactă. Cu aceșii din urmă s'ă uniră toți ai lor, rude și femei frați său unchi, în cât împrejurul Topolei fu o viață vie de tabără în timp de trei zile. Când apoi a patra zi mica Kulă fu atacată de două brigăde, s'ă incinse o mică și nesângeroasă luptă. Rebelii fugiseră în munți și numai câțiva dintre ei s'ă opuseră câteva momente. În fruntea acestora s'ă puse o femeie, slabă, care d'abia ținea cu mâna tremurândă pistolul, cu care vrea să țintescă. Eroina din Topola s'ă deșteptase în vrăjitoarea din Topola și ea nu vrea să lase pe nimeni să ocupe fortul, care a devenit pentru d'nsa un loc atât de scump. „Priviți!» strigă ea cu o voce nesigură, »vedeți aici crucea și aici mult sânge; nu e în partea noastră.» Ea aruncă arma din mână și scote un sîn de os de miel. »Vedeți vedeți, noi vom învinge...»

Dar s'ă întâmplă altfel. În următorul moment platoul fu măsurat de insurgenți și vrăjitoarea din Topola cădu m'ortă lovită de un glonț în pept. În acel loc, unde căduse, i săpară îndată gr'opa. În unele din zile s'ă vede acolo crucea menționată la începutul acestei narațiuni.

— Când s'a înlăturat crucea cea din urmă dată? întrebă pe f'eta.

— Ieri.

— Și când s'a pus la loc?

— Azi noapte.

— Și cine a pus-o?

— Poporul!

Ajunserăm în șosea linga tr'asură.

— Adio! Și îi întinsei mâna. Ea voi să o s'arute.

— Te rog spune-mi, când v'ă veți l'asa de acest obicei urit?

— Ce obicei? mă întrebă ea cu mirare.

— Veți la noi bărbații s'arută mâna la femei. Acum două săptăm'ani am s'arutat mâna unei fete mai t'eneră de cât tine, eu așa b'etr'n cum mă veți!

Ea s'ă uită lung la mine.

— Du-te, că glumesci!

— D'eu, îți spun adev'erul.

— Și unde s'a înt'emplat acesta?

— În Viena. Știi tu unde e asta?

— La ce-mi trebuie să știu! Adio, domnule!

Mi se păru că din ochii ei cei negri mă isbi o privire desprețuitoare.

— Frumos lucru, bravo bărbați! o auđii d'ic'nd într'un ton batjocoritor, după ce dispăruse deja în dosul unui tufiș.

— Mulțamesc d'umitale; voiți transmite la Viena amabilul t'eu compliment! strigai eu.

N'am fost în pozițiune a face acesta până azi. Dar afacerea de la Topola, de care se vorbește éraș mult de când cu atentatul din Belgrad, mi-a adus în minte episodul din 1878, precum și complimentul fetei din Topola. (R'eb.)

Meritul personal.

după La Bruyère.

Ce-i de făcut cu Egesip, ce cere un oficiu? Pune-l vor la finanța său la armată? — Acesta-i pentru el tot una și numai interesul are să decidă, pentru că el e în stare a mânua banii său a aduce conturile, cum și a purta armele. El e bun pentru toate, d'ic amicii lui; ceea ce însemnă tot de-auna, că nu are mai mult talent pentru un lucru, de cât pentru altul, orî în alți termiți, că nu-i bun la nimica. — Astfel cea mai mare parte a omenilor, ocupați cu nimicuri în tinerete, corupți de lene, și plăceri cred fals în etate mai înaintată că e destul, ca să fie fără de ocupațiune său în lipse, pentru ca republica să fie silită a le da posturi și ai sprijini; și ei rar se profita de prea importanta lecțiune, că omenii ar trebui să folosescă primii ani ai vieții pentru de a deveni atari prin studiile și lucrările lor, ca însaș republica să aibă lipsă de industria și lumina lor; ca ei să fie ca o bucată necesară la întregul ei edificiu, și așa ca să fiă silită de propriul său interes a le face furtuna orî a li-o îmbunătăți.

A să face om de val're prin lucruri, ce nu depind de la alții, ci singur de la sine însuș, orî de nu a renunțat de a se face atare: maxima neestimabilă și de un preț infinit în practică, folositoare celor slabi, virtuoși, de spirit, pe cari d'nsa îi face domni peste fortuna său repausul lor, stricăciosă celor tari (nobili), cari ar micșora curtea, său mai bine numărul sclavilor lor; ar nimici superbia, dimpreună cu o parte a autorității lor și le-ar reduce totă somptuositatea mai numai la pr'anduri și echipagie alese; i-ar lipsi de plăcerea de a să face să fiă rugați, presăți, solicitați, de a face să fiă ascultați și a refusa să asculte pe alții, de a promite și a nu da; le-ar nimici gustul ce-l au câte odată de a lua pe cei proști în considerațiune, și de a nimici meritul, când le place; ar delătura pe incetul intrigele, cabalele, înșelăciunile, dejosirile, lingusirile, șarlatania; ar ar'eta că curtea oragiosă plină de mișcări și intrige nu e alta de cât un joc de comedie, uneori chiar și tragedie, la care cei înțelepți sunt numai ca nisce privitori; ar restitui demnitatea în diferitele condițiuni de omeni și serenitatea pe feciele lor; ar lăți și propaga libertatea; ar deștepta într'ensii cu talentele naturale aptitudinea în lucrare și exercițiul; i-ar escita, la emulațiune, la dorința spre gloriă, la iubirea virtuții; în locul curtisanilor lași, neliniștiți, inutili, ba adesea onoroși republicei, ar face orî nisce economi înțelepți,

orî nisce escelenți părinți de familie, orî nisce juđi drepti, orî nisce oratori mari, orî nisce filosofi; și nu le-ar aduce nici un alt inconvenient, de cât pôte că dênșii ar lăsa moscenitorilor mai puține tesaure, de cât exemple bune.

Trad. de Virgiliu Popescu.

Maxime de La Rochefoucauld.

1. Cea ce noi credem virtuți, nu sunt adesea de cât o adunătură de diferite lucrări și diferite interese, coordonate de fortuna seu de mintea noastră, și nu tot-deuna sunt ómenii puternici prin virtutea, și femeile caste prin castitatea lor.
2. Amorul propriu e cel mai mare lingușitor.
3. Orî câte descoperiri să fi făcut pe terenul amorului propriu, totuși mai rămâne încă destul câmp necunoscut.
4. Amorul propriu e mai abil, ca cel mai abil om de pe lume.
5. Pasiunile sunt singurii oratori, ce te conving tot-deuna. Ele sunt ca o artă a naturei, a cărei reguli sunt infalibile; și omul cel mai simplu dotat cu pasiune, convinge mai ușor ca cel mai elocinte, ce nu o are.
6. Orî câtă grijă să ai de a le acoperi cu velul pietăței și a onórei, ele totuși se vor arăta tot-deuna și prin aceste veluri.
7. Moderațiunea persónelor fericite vine de la líniscea sufletească, ce li-o dă fericirea.
8. Toți avem destulă putere de a suporta greutățile altora.
9. Cei condamnați la supliciu arată câte o dată o tăria și dispreț pentru mórte, ce însă nu provine de cât din temerea de a-și arăta frica; așa că putem dice, că această tăria și dispreț e pe spiritul lor aceia, ce e legătura pe ochii lor.
10. Când ómenii mari se lasă să fie abătuți de lungimea nefericirilor, arată că ei nu le-au susținut până aci, de cât prin puterea ambițiunei lor, și nu prin cea a sufletului.
11. Mai mari virtuți sunt de lipsă spre a suporta fericirea, ca nefericirea.
12. Nici în sóre, nici la mórte nu se pôte privi fix.
13. Mulți adeseori se mândresc cu pasiunile lor, chiar și cu cele mai mărsave; dar invidia e o pasiune timidă și rușinosă, cu care nu se fălesce nimeni în fața lumii.
14. Dcă noi nu am avea defecte, nu am simți atâta plăcere de a le afla în alții.
15. Dcă nu am fi plini de trufiă, nu ne-am plânge atâta de cea a altora.
16. Interesul vorbesce tot soiul de limbă, și jócă tot soiul de personage, chiar și pe cel al neinteresatilor.
17. Omul nu e nici-când așa de fericit seu nefericit, precum își inchipuesce.
18. Ómenii îndatinéză a se mândri cu marele lor fapte, cari însă adesea nu au fost efectul marei lor înțelepciunii, ci mai mult a hazardului.
19. Toți se plâng de memoria lor, dar nimeni nu se plânge de agerimea sa în judecare.
20. Nimic nu dă omul cu mai mare plăcere ca consiliu.
21. Adevăratul mijloc de a se înșela e de a se crede mai fin, ca ceilalți ómeni.

22. Nu-i destul a avea mari calități, trebuie să sci și economisa cu ele.
23. Noi ne uităm bucurosi greșelele, dcă acele nu sunt cunoscut și de alții.
24. Cea ce pare generositate nu e adesea de cât o ambițiune travestită, ce disprețuesce interesele mici pentru altele mai mari.
25. Adevărata elocință consistă, în a spune tot ce e de lipsă, și în a nu spune ce nu-i de lipsă.
26. Micimea spiritului produce obstinațiune: noi nu credem ușor cea ce trece preste vederea noastră.
27. Când exagerăm frageđimea, ce o au amicii nostri față de noi, o facem acesta adesea nu atât din recunoscință cătră dênșii, cât din lăcomia de a fi judecați de ómeni de merit.
28. Noi iubim tot-deuna pe cari ne admiră, dar nu tot-deuna pe cari îi admirăm.
29. Orî ce bine să ni se dică despre noi, nu ni se spune nici când ceva nou.
30. Invidia e mai nereconciliabilă, ca mânia.
31. Umilinta e adevărata probă a virtuților creștine: fără de dênșia noi ne conservăm toate defectele, cari sunt acoperite numai de trufiă, ce se ascunde altora și adesea și nouă înșine.
32. Cel mai mare semn de amicitia nu-i de a ne arăta defectele noastre amicului, ci de a-l face pe acesta să-și vadă pe ale sale.
33. Nu trebuie să judeci meritul unui om după marile lui calități, ci după modul cum le scie folosi.
34. Orî cât de réulacios se fie cineva, nu cutéză, să apară inimic al virtuței; și de voesce să o persecute el simulează a crede că acea e falsă, seu îi vinovătesce ceva crime.

Trad. de V. Popescu.

(O aventură caracteristică) a pățit nu de mult o damă germană în Bulgaria: Acesta damă ténéră se angajase ca guvernantă la un milionar bulgar cu numele Bogdan. Ea plecă la drum singură. Până la Sofia a mers cum a mers, căci cultura a pătruns nițel și până aci; de la Sofia însă avea să mérgă cu trăsura încă 24 de ore până la moșia lui Bogdan și încă printr'un ținut cam cu nume réu, ceia ce nu era cunoscut fetei. Ea plecă la drum într'o căruță semiasiatică, dimpreună cu alte persóne necunoscute. Toți călătorii păreau a fi străini de țară, afară de un bărbat bătrén și posac, care nu vorbea nimic. Ceilalți călători începură o discuție vie, vorbind mai mult despre aventuri și tâlhării. Doi dintre călători povestiră, că în asemenea călătorii periculoase ei sunt pregătiți cu mult șiretlic a-și conserva avutul și anume țin în pungă numai o sumă mai mică, pe care o dau îndată când sunt atacați ér banii mai mulți îi au așa de bine ascunși, în cât nimeni nu-i pôte găsi.

Fata asculta cu multă atențiune și auđi pe vecinii săi spuindu-și locul unde își ascundeau averea. Unul avea banii cusuți în gheroc, altul în pălărie, etc. Ea zimbea, căci nimeni n'avea ascundătoare ca dênșia. Numai un lucru o neliniștea și anume că ascunsese tot, fără a lăsa nimic la îndemână și acesta ar putea deștepta bănueli la domniul tilharilor. Cei alți riseră de dênșia și erau curiosi să alle unde și-a ascuns banii.

La început nu voi să spună, cam roșindu-se, dar în fine dice: »Eu stau cu sic-care picior pe câte o bancnotă de o sută ruble și acesta e averea mea... Cred că nici în această țară nu va fura cineva și eiorapii unei dame!« Toți riseră de această naivitate a fetei și chiar boerul cel posac zimbi uitân-

du-se la feta cea ténéră. Dintr'una in alta ea spuse și ținta călătoriei ei și atunci interesul bătrénului pentru dènsa păru a deveni și mai mare, dar el nu țise nimic. Astfel veni séra și nóptea; călătorii începură ca de ordinar să moțăe... De o dată pasagerii fură deșteptați într'un mod fòrte neplăcut. „Tilhari!” strigase unul scotèndu-și revolverul. Bătrénul cel tăcut îl apucă de braț. Căruța se opri și doi ómenii bårboși se apropiară. Unul făcu lumină cu un tăciune aprins pe la nasurile călătorilor, ér al doilea cu pistolul intins ceru pungile. Toți fură următorii acestei invitațiuni, numai ténèra. damă nu dete nimic și tremura. Bandiții cercetară conținutul pungelor și nu se mulțămira de loc. Ei începură să injure și să amenințe cu bătaia și eu vizitarea corporală, decă nu li se vor mai da iute încă cel puțin o sută de ruble. Urmă o pauză teribilă. Nici unul nu se mișca spre a-și descoperi ascunđătórea. Cei doi tilhari era să inhațe pe călători când boerul cel posac țise: „Nu vé mai bateți capul fraților, căci n'avem nimic; doră ați mai găsi ceva la această damă, care nu v'a dat nimic. V'ași sfătui să-i trageți ghetele și ciorapii din picioare.” — Tótă societatea incremenise de spaimă in urma acestei trădării, ce-i putea isbi pe toți. Tilharii ridènd desculțară pe față și-i ruseră ciorapii. Rinjind de plăcere, luară cele 200 ruble și dorind drum bun se făcură nevèduți.

Cei lalți călători se bucurară că au scăpat așa de lesne, însă nu putură să nu se infurieze contra bătrénului celui vèndător, pe care începură să-l insulie apărând pe față. El tăcu. Câte o dată se uita zimbînd la feta care plângea. Ei i se părea această purtare cu totul infamă. Nici cei lalți nu se simțeau bine in apropierea acestui om misterios, care i-a oprit de a se apăra contra tâlharilor, care a numit pe aceștia frați si care a abuzat așa de miserabil de increderea nevinovatei fete. Le venea să-l arunce din trăsura. In fine vizitiul anunță fetei că e aprópe să ajungă la ținta călătoriei ei. Toți, afară de bătrén, contribuira spre a întórce fetei cele 200 ruble. Atunci se opri trăsura; bătrénul se dete jos și, spre mirarea tuturor, luă la braț pe feta, numind'o pe nume.

Ea se uită lung la dènsu.

— Cine ești d-ta?

— Bogdan.

Bătrénul pofti tuturor drum bun, țicèndu-le să-și păstreze banii, căci el va restitui îndecit perderea damei, care i-a scăpat o jumătate milion. Ațâta erau să găsescă hoții la dènsul, decă i-ar fi scotocit buzunarele.

Bulgarul cel bătrén și avut și-a ținut cuvèntul. (Resb.)

Un impușcat, care își povestese executarea. — Coloneul din Uruguay, care se află in Paris, era să devină president al republicii Uruguay la 1869. Dar inainte de a fi proclamat, el a fost resturnat și condamnat la mórte. El însuș povestese impușcarea sa: „La 29 Iunie 1869, era o duminică, respectabilul Domenico Santa intră in arestul meu. Tocmai durmiam dus și el mă deșteptă. Eu îi oferii o țigară și un pahar de Aguardiente de Cataluna, din care aveam o sticlă. El primi, bèu paharul, trase câte-va fumuri din țigară și apoi țise serios! „Fratele meu, pregătește-te de mórte; mâine in dorile țilei vei peri.” Eram gata; sciam că mă așteptă mórtea și vream să mor ca un soldat brav. Mă spovedii; pârintele mai bèu un pahar, își aprinse o țigară și plecă. Eu mă aședai într'un fotoliu și éraș adormii. A doua ții pe la trei óre dîminéța auđii un șgomot mare in coridor, care se vede că era plin de soldați. Servitorul meu, care mă imbrăca, intră plângènd și inceptu să mă imbrace și să mă frizeze. După ce terminai cu toaleta, veni duhovnicul.

— Unde mergem? întrebați eu.

— La libertate!

Il urma și eșirăm in coridor. Soldații ne conduseră prin stradele lipsite de lume. După un cart de oră furăm la locul de perzare, inconjurat de pădure. Eu imbrățișai pe confesor și mă aședai hotărît pe un scaun; la 12 pași de mine steteau

soldații. »Tres!» strigă căpitanul, după ce numèrase unu, doi, trei.« In acel moment simții o isbitură teribilă și căđui in nas, fără să fi auđit o detunătură. După un moment mă desmeticii. căci nu fusesem omorit deplin. Un cioclu, care avea să mă îngrope, mă luase la dènsul și ingrijise de mine.

El e acum camierul meu.»

(Pe un vapor) erau doi călători, un englez și un american. Acesta povesti englezului că o dată a impușcat într'o oră 999 de porumbei. Englezul îl întrebă:

— De ce nu țicii o mie?

— Pentru că nu vrèu să mint.

In schimb englezul povesti mai târziu, că in călătoriile sale a vèduț pe un om, care a inotat de la Liverpool peste Ocean până la Boston.

— D-ta ai privit cu ochii? întrebă Yankeul.

— Firesce, el a inotat tot timpul pe lângă vaporul nostru.

— Îmi pare bine, țise americanul, că eu insumi sunt acel inotător. Până acum nimeni n'a voit să mă credă, ér de aci inainte voi invoca mărturia d-tale. (Resb.)

Găcitură de șah

aședată de Eugenia Popescu.

plaiu?	ri-	sè	de	de	Vi-	le	cit,	re-	se
u-	A.	pe	su-	ce	Plin	ii	sterg?	ri-	ri-
le	In	tot	at	tu-	fle-	Dul-	S'-ai	ce	tu-
ce-î	suc?	V.	tești?	ce	lu-	sbo-	su-	fe-	Flo-
ce	in-	so-	fle-	in	lui	mea!	stea,	Flu-	le
Un-	mai	In	meu!	rul	rul	le	loc	duc	dă
ge-	lu-	su-	ri-	a-	ru-	Do-	ra	mi-	raii
in-	de	un-	Da-	tèu	oa-	cel	ri-	blân-	sè
me,	rești,	ce	Du-	in	merg	un-	te-ai	re.	crè-
In	bit.	sbor,	de.	loc,	su-	ca-	La-	de	o!

Sè pòte deslega după săritura caului.

Deslegarea in Nr. 3.

Literatură.

(Almanachul României june) a apărut. Este un volum fòrte elegant și cu un cuprins, aprópe fără excepțiune, clasic. Nu ne indoim, cum că tótă inteligința română va saluta cu plăcere această publicațiune. Cât in privința debitului acestui volum prețios, comitetul respectiv al societății, pare a nu fi nimerit calea cea adevérată, căci auđim multe plângerii din partea abonaților, că n'ar fi primit exemplarele subscrise. Să se grăbescă comitetul de a trimite pe la toți debitanții de cărți românesce un număr indestulitor de exemplare. Cu altă ocașiune vom reveni la cuprinsul almanachului.

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 2.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul II.

Amor în vécul crâncen.

Roman istoric de THEOCHAR ALEXI.

(Continuare.)

Dar Christian Șenketer în urma purtării sale viteze cu ocaziunea ultimelor harțe ce avură Brașovenii, primi de la magistrat rara permisiune de a pune în vânzare în casele sale vin și pelin.

De acest privilegiu să profita Șenketer destinând una din cele mai mari odăi pentru odaia de vin și transferând vânzarea acestei beuturi unui argășitor scăpat, care executa această meserie primind pentru ostenea sa deciuelă din banii strânși pe beăturile vândute.

Christian Șenketer fiind unul din cei mai cunoscuți burghezi ai orașului, avu în curând fericirea de a vedea umplându-se odaia în care se vindea vinul pe și ce mergea cu mai mulți mușterii.

Astăzi după cum am apucat deja să spunem, o mare parte dintre cei cari se adunase în catedrală, apucau drumul spre casele lui Șenketer, intrând în odaia cu vinul toți glotă, astfel în cât abia mai încăpeau acolo.

Să vedem puțin cum era această odăia.

Era o încăpere din etagiul de jos al caselor, cu patru ferestrii mici spre uliță, și două spre curte. Fereștrile n'aveau gemuri cu sticlă ci bucățele de sticlă prinsă în plumb. Intrarea era din dos. Odaia era destul de spațioasă în lung și lat dar tavanul format din birne puse de-a curmezișul, nu era prea depărtat de podela, care era de cărămiță. Lângă ușa spre dreapta, d'asupra gurii pivniței se afla un spațiu rezervat, format prin o îngrădire de lațuri, cum se vede încă și as-

tăzi prin cârcimile de prin sate. Acest spațiu era cantorul cârcimarului, d'aici se ducea vinul pe la mesele din odăia, așezate de-a-lungul pereților. Aceste mese aveau o formă foarte primitivă și o construcțiune grosolană, erau compuse din câte o scândură lungă de brad, care zăcea pe două picere formate din două scânduri prinse cu un cuiu de lemn cruciș una de alta.

De a lungul pereților, aproape de tavan, se trăgea un cuier, adecă o scândură lată ca de două palmi impeștrată cu roșu și cu albastru, bătută de zid și provedută cu cui de lemn pe care atârnav vase de cositor, talere, blide, și alte piese din bateria de bucătărie.

Astfel era localul în care se duse o mare parte dintre burgezi în ziua de 7 Iunie din anul 1612 întorcându-se de la adunarea care se ținuse în catedrala cea mare la care am asistat și noi.

Odaia se implu îndată de oameni, lavițele puse de a lungul pereților și dinaintea meselor fură într-o clipă ocupate.

Societatea care se adunase nu era compusă din cercurile alese ale orașului, ci din cercurile de mijloc, de meseriași, și alții asemenea între care și slujbașii solilor streini, ce se aflau pe atunci în oraș. Anume era acolo și dragomanul solului turcesc, un român de neam, care cunoscă Brașovul de mai înainte și care se putea înțelege cu Sașii în limba sa maternă, căci Sașii tot de-a-una a înțeles puțin limba română. În vechime încă mai mult de cât astăzi.

Dragomanul turcului, adică românul de care am pomenit, cu numele Stoica Grainic, era un om foarte vorbăreț, și ca toți vorbăreții, curios de a afla toate ce se petrecea împrejurul său. Vădând agitațiunea oamenilor ce eșeau din biserică, se luă după densii, urmându-i până la casele lui Șenketer unde intră și el cu ceilalți punându-se la mesă cu ei și aflând cele ce se petrecuse.

— Bine mei, — zise el acum, — ce veți face dar, cred că veți fi cu minte și veți urma după porunca sultanului, ér nu după pofta lui Bathori. —

— Ni cređi, nouă n'are să ne poruncască nimeni — respunse un șas țifnos, — vom face după pofta și după placul nostru. —

— Dar tot de-a-una ați făcut voi după pofta și după placul vostru, — observă Stoica cu ton batjoritor, căci ura din adincimea sufletului său neamul săsesc, și se lega de medularii acestui neam, când și unde putea, — dar mai acum duoi ani, când a venit Mihai și v'a spânzurat în furci, pentru trădarea v'astră cea mirșavă, și atunci vi s'a făcut după plac, hein?

La aceste cuvinte sasul se făcu ca racul în obraz, suindu-se tot sângele de necaz în cap, și scuipând zise:

— Tacă, de acel țilhar, să nu aud de numele lui.

— Ce, Mihai vitézul țilhar! să nu mai zici această vorbă, — răcni Stoica, atrăgând astfel atențiunea generală asupra sa, și adunând împrejurul său mulțimea beutorilor, care se intrerpuseră și făcură pace.

Mult contribui la domolirea spiritelor, un bătrân, un om, care trăia, ca instructor în mânuirea diferitelor arme, un vechiū ostaș de neam strein, remas prin Brașov cine scie cu care ocașiune.

El umblase prin multe țeri și împărății, slujise când pe împerați, când pe crai, când pe simplii cetățeni, cum i se întâmpla, și unde i se promitea mai mult, dar la cele din urmă, perđend la un harț un picior, fu silit a pune capăt pribegiei sale și a se așeza în Brașov, unde-l ajunsese această tristă sorțe.

Totă lumea îl cuoscea pe Samoil, vechiul lanschenet, ci autoritatea sa era necontestată prin toate cerurile.

Samoil isbutind de a restabili pacea, incepu a vorbi, despre pățaniile sale, căci îi plăcea a profita de ver ce ocașiune pentru a se fali de ele, ér pe de altă parte stăruia a impedece după putințe, ver ce învrăjbire, căci prinsese o mare dragoste cătră orașul în care trăia, și voia să i aducă ori ce serviciu atârnatăor de la puterile sale. În împrejurările de față, ar fi fost rău pentru oraș, decă locuitorii săi, s'ar fi arătat îndărjiți în contra soliei turcesci, din care Stoica Grainic făcea parte în calitatea sa de dragoman.

„Ce sunt toate sfedele v'ostre“ zise Samoil Lanschenetul, „în asemănare cu cele ce am văđut eu, prin lumea mare. Ce sunt luptele de prin aceste țeri față cu răsbóiele la care am luat parte eu. Ce este tiră-

nia lui Bathori pe lângă faptele unei Caterinei de Medicis. — Sunt tocmai 40 de ani, adică acum la tómnă în đioa sfântului Bartolomei, se implinesc 40 de ani, sorțea mă aruncase din țeri în țeri, și mă aflam de vr'o săptămână în orașul, ce-i zice Paris, în capitala Franciei. Poporul era în mare desbinare, căci o parte din francezi, părăsise credința strămoșescă, și primise o credință nouă, bună óră ca Sasii de aici. Dar nu le zicea luterani, ci ei purta numele de Hugenoți. Muma regelui, — atunci domnia în Franția Carol IX, și pe mumă-sa o chema Caterina de Medicis, — prinsese mare ură asupra Hugenoților, și hotărâse a-i stinge de pe fața pământului. În đisa nópte a sfântului Bartolomei dete drum la o cétă de ucigași, care surprinseră pe Hugenoți în primul somn, și îi macelăriră. Era o gróză să veđi sângele ucisilor, curgênd pírae prin stradele Parisului. Dar nu-i folosi mult, căci după mórtea lui Carol IX care se întâmplă cu vr'o câți-va ani mai în urmă, veni pe tron Henric IV, care aședă prin edictul din Nantes pe Hugenoți éraš în drepturile lor, acest edict se făcu în anul 1589. Dar bietul Henric al IV nu domni mult, căci fu omorît pe stradă. Cu doi ani mai înainte în anul 1587, mai murise un cap încoronat de o mórte silnică. Regina Scoției, Maria Stuart, fusese osîndită de Elisabeta regina Angliei la mórte, și i se tăia capul.

Vedeți dar că și în lumea mare se întâmplă gróze, nu numai pe la noi. Numai atâta dóră, că popórele mari se mișcă mai tare înainte, și că în sênul lor să găsesc mai mulți ómeni mari, cari aduc servicii însemnate lumii întregi. Mai acum vre-o doi ani, un bărbat, Francisc Drake a ocolit lumea întrégă și a dovedit, că ideile lui Christoforo Columbo erau bazate pe sciință.

Lumea este în fierbere. Pretutindenă să incerc popórele, care de care a întrece în valóre pe cele lalte. În Spania regele Filip II a cărui împărăție este atât de mare, încât nu apune nici o dată sórele în ea, a încercat o mare rușine. Voise să contopescă flota englezescă, trimițend în contra ei o sumă de corabiți numită „armată“ care însă fu invinsă și risipită de căpitani reginei Elisabeta a Angliei. —

Apoi în Germania luptele religioare se sporesc pe đi ce merge. Împératul sfântului imperiu roman, Rudolf II este un om slab, și nu sciu cum o va scóte la cale, el său urmași lui cu uniunea protestantică, de și a format în contra ei liga catolică.“

Samoil ar fi urmat întru expunerea istorii contimporane în acest mod, nu sciu până când, decă odaia nu s'ar fi golit încetul cu încetul, și decă nu s'ar fi pomenit în fine, că spune istoriile sale la cei patru păreți; plăti și el vinul și se duse.

III.

În strada monăstirei, la care acum pe românesce îi zice strada vămăi, este o casă care astăzi pórtă Nr. 11,

aici şedea judeţul Michail Weiss. Cu tóte că nu s'a schimbat mult la acest edificiu de atunci şi până astă-đi, totuş presenta pe acel timp un aspect cu mult mai măreţ, ca in ăilele nóstre, căci in anul 1612, casele de prin prejur erau numai cu încăperi la faţa pământului, pe când acesta avea încă un cat séu etagiu, şi era deci mai imponentă. In tótă strada monastirei, nu era altă casă aşa de mare, de cât numai „Hotelul la corónă“— care pe atunci nu purta încă acest insemn.

Să intrăm puţin in casele lui Weiss şi să ne ocupăm de odăi, până ce nu vom fi detraşi de la atari contemplaţiuni, prin evenimentele istoriei nóstre.

O uşă grea de stejar ne conduce in bucătăria, care este mare ca o sală. — Pe vétra deschisă arde lemnele in blăni mari şi in frigare se întorce un muschiu de bou. Lîngă vétră la o masă lungă de bucătărie stă gospodara — o cumnată a judeţului Weiss, căci nevastă-sa îi murise numai cu vr'o trei luni mai înainte — şi cu servitórele ei, ocupate cu gătirea bucatelor.

Din această bucătărie ne duce o uşe tot grea şi tot de stejar, in o tindă intunecósă, pardosită cu cărămiđi late. Acestă tindă este antreul la odăile dinainte, din care una pórtă numele de boltiţa; ér cea laltă numele de casă mare, séu casa dinainte. Ferestrite boltiţei merg spre curte, ér acelea ale casei dinainte spre stradă. Aceste ferestre sunt mititele, cu prevaze grele de lemn de stejar, cu geamuri tot bucatele, puse câte 8—12 in un ochiu legate cu plumb. Tavanul este boltit, şi — lucru fórté rar pe timpurile de atunci, ornat cu figurí de stuc. In casa cea mare este o masă mare de stejar, pusă in mijloc, şi ca vr'o 24 scaune tot de stejar, imbrăcate cu piele stau aşedate de-alungul păreţilor. O sobă mare de țigle, stă într'un colţ, in celalalt un scrin cu multe sipeturi. Păreţii sunt ornaţi cu portrete mari. Boltiţa are un mobilier aseménat cu cel din casa mare, dar ceva mai grosolan.

Astea sunt încăperile locuite de marele judeţ al Braşovului, jupânul Michail Weiss, dar in casele lui mai erau şi alte încăperi, in fundul curţei, care aveau diferite destinaţiuni, unele politice, alte particulare, şi in care nu avea intrare publicul, ci numai intimii judeţului. Vom face cunoscínţa mai de aprópe cu una din aceste încăperi, ce da spre şanţul oraşului, care se trăgea in dosul caselor, in giurul murilor oraşului. Inse tóte la timpul lor. Acum trebuie să vedem ce se petrece prin celelalte odăi.

După cum scim in đioa memorabilă din 7 Iunie 1612 judeţul Braşovului aveau la sine óspeţi insemnaţi. Pe David Weyrauch, judeţul Cohalmului şi pe senatorii sibieni Ioan Chrestels şi George Frank.

Masa era intinsă in casa dinainte şi arangiată cu pompă mare. Jupânésa gospodară scosese tótă argintăria şi o pusesc pe masă, care gemea sub povara diferitelor vase fel de fel. Cinci rînduri de talere de argint erau puse una peste altă dinaintea fie-

cărui óspe, in semn că se vor mânca cinci feluri de bucate, ér din pahare stetea numai câte unul dinaintea fie-căruia, căci pe timpurile acelea să obicínua a se bea numai un fel de vin, încă şi acesta din un ulcior, care făcea ocolul pe la meseni şi numai la ocasiuni rare, precum era cea de astăđi, şi in case domnesci, precum era casa judeţului se turna vinul in pahare de argint.

Cu tótă pompa desvoltată nu domnia la masa aceea veselă, care era semnul caracteristic al ospetărilor de pe atunci.

Óspeţii nu puteau fi veseli, fiind-că simţeau că in dar le fuse călătoria lor la Braşov, ér stăpínul casei era impovărat de gînduri grele, presimţind furtuna, ce trebuia să urmeze după refuzul, pe care populaţiunea Braşovului, indemnata de el, o dase solilor lui Bathory.

Cel mai posomorît şi mai liniscit dintre toţi era însé David Weyrauch, judeţul Cohalmului. Nu mânca şi nu bea mai nimic şi urmărea cu o nerăbdare vedită decursul prânđului. Dabia aştepta să-i vedă sfêrşitul.

Senatorii sibieni mai paţienţi séu mai nepreocupaţi de cât judeţul de la Cohalm, făcură onóre feriturilor, fripturilor şi copturilor escelente, şi împăcară puţin pe jupânésa gospodară, care ar fi disperat, decă ar fi întâmpinat şi din partea acestora refuzuri continue la îmbiările ei repetate, precum incerca din partea lui Weyrauch. Senatorii mîncară dăr bine şi beură tot atât de bine. Cu tótă poziţiunea lor neplăcută faţa cu Weiss, care se arátase atât de îndărătnic, ridicară paharele lor in sănătatea gazdei, inchinându-l ocrotirei dumnezeesci.

In fine masa se ridică şi David Weyrauch să rugă de gazda casei, ca să-i acórdé o audienţă intre patru ochi.

Judeţul Weiss îl conduse pe judeţul Weyrauch in boltiţa luându-şi điaua bună de la senatori, care se duseră pentru a face preparativele plecării lor.

— Jupâne frate, — đise Weryauch cătră Weiss, — vedéndu-se singur cu el in boltiţa, — îmi pare réu de hotărîrea ce a-ţi luat astă-đi, la solia ce v'am adus. Réu, şi fórté réu, mai cu sémă cu privire la persóna D-tale. Voivodul, stăpínul nostru Gavril Bathory, mi-a spus in taină, că este hotărît, a intra cu orí ce preţ in Braşov, şi a şedea aici in casele D-tale, cătră care, după cum đice el, îl trage un magnet puternic. — Cunoscénd dispoziţiunea Braşovenilor in contra lui, a prevédut şi îndărătnicirea şi mi-a poruncit pentru acest cas, a cere şi a obţine de la D-ta o convorbire secretă şi aţi spune, că de bună sémă să-i trimiţ acel magnet, decă nu voiesci peirea nu numai a D-tale ci a intregului oraş.

Weiss ascultase cu o faţa posomorîta la vorbele lui Weyrauch şi privirile scânteitóre ce arunca din când in când asupra feţei interlocutorului séu, denunţau focul unei patimi adénei ce i sdruncina sufletul.

— Nu ți-a spus nimic mai de aproape despre acel magnet, cum v^o place a numi D-v. un lucru despre care eu n'am nici o cunoștință, — întrebă Weiss cu vocea năbușită.

— Nu mi-a spus nimic, și nu sunt în stare a-ți da nici o explicație, — răspuse Weyrauch. — Dar atât trebuie să-ți mărturisesc, că voevodul era foarte emoționat când îmi dădeă această poruncă, și după cât îl cunosc eu, nu era condus de vederi politice, ci de o dorință personală.

Aici istețul județului clinti din ochi, dând astfel a înțelege, că ar fi ghicit sensul aceluia cuvânt, și că aici era vorba de vr'o intrigă amorosă a lui Bathory. Era pățit Weyrauch în asemenea afaceri, căci stăpânul său se îndurase odinioară a arunca ochii săi și asupra fiicei sale.

Weiss s^{eu} că nu observase s^{eu} că nu voise să observe gestul lui Weyrauch, el i dăse pe scurt tâind totă vorba:

„Spune-i lui Bathory cea ce ai aflat aici; spune-i, că nici poporul, nici senatul Brașovului, nu se tem de urgia lui. Ți-e cât privește persoana mea, spune-i că n'am putut înțelege vorbele D-tale, și că, cât îmi va sta prin puțință, nu-l voi mai primi în casele mele nici ca amic, nici ca neamic.“

Weyrauch, vedând firma hotărâre a lui Weiss dăde din umeri, și se congediă de la el cu cuvintele:

„Îmi pare rău, jupâne frate, trebuie să-ți repetez, îmi pare rău mai cu seamă de D-ta și de casa D-tale. Nu te juca cu Bathory, mai gândește-te, poți că-ți vei lua încă s^{ema}.“

„Nu mi-am luat eu s^{ema}, până ce îmi trăia încă nevasta, și eram legat, dar acum, după ce sunt liber să slobod porumbița, în ghiarele vulturului. De așa scîi că mor, de așa scîi că să prăpădesce lumea, și n'o fac.“

Astea fură cuvintele lui Weiss, după depărtarea județului Weyrauch.

IV.

Suntem siliți a ne opri în cursul istoriei noastre. Ba nu numai a ne opri, ci a o lua de la o epocă, care cade cu mult înaintea zilei de unde am început.

Vięta bărbatului de care ne ocupăm noi aici, fu pré bogată în fel de fel de întâmplări, din care este necesar a v^o spune pe acele t^ote, care stau în ore care legătură cu desnodarea romanului nostru.

Ne place a crede, că în decursul capitolelor următoare, care încă nici nu scim cât de multe vor fi, iubii cetitori nu vor uita cu desăvârșire de introducțiune, unde s'a expus starea lucrurilor cum era cu puțin timp, adică numai cu vr'o două luni înaintea sfârșitului istoriei noastre.

Michael Weiss nu era brașovean de nascere, nici sas curat de viță. El se născuse în anul 1569 la Mediaș din părinți v^oduți. Tatăl său era burgmester al aceluia oraș, cu t^ote că venise acolo din Eger în Boemia. Încă din copilărie, Michael Weiss demonstrase facultăți rare, el făcuse deja în etate de 15 ani versuri latine și la m^ortea părinților săi, pe care i răpi ciuma în anul 1586, fiind numai de 17 ani compus niște versuri latine, care s'au păstrat mult timp pe p^oetra mortuară și care sunt citate până în ziua de astăzi ca modele de poezie.

Epidemia îngrozitoare ce domnia în Mediaș îl isgoni de a casă, el acceptă un post de secretar la faimosul graf Ferdinand de Hardek, comandantul Sarmarului. Dar nu pentru mult timp, căci deja în anul 1589 îl vedem la Praga în cancelaria ungară, stimat de toți și recomandat atât de mult din partea superiorilor săi, în cât împ^oratul Rudolf îl declară de nobil.

În anul 1590 se înt^orse în patria sa, dar nu la Mediaș, unde nu mai avea pe nimeni, ci la Brașov, atras de amiciția către un t^oner brașovean anume Andreas Kemeli, dar p^ote mai mult atras de un simț neexplicabil către sora acestui t^oner, către Agnita, a cărei cunoștință o făcuse din corespondința ce purtase ea cu fratele ei.

Weiss avea o inimă foarte impresionabilă. Mentea îl părăsea, de câte ori începea să vorbescă inima. Un defect foarte mare pentru un om, care apucă cariera politică. Acest defect îl aduse la Brașov; el din corespondința aceea își formase despre Agnita un ideal, care nu fu risipit prin cunoștința personală, căci f^ota județului Agnita era în adev^or demnă de iubit, cu atât mai v^ortos, fiind-că ginerului unui județ i se deschidea porțile senatului, care altminte ar fi rămas închise pentru un venetic cum era Weiss, chiar decă ar fi avut indoit atâtea merite, pe câte putuse să-și câștige Weiss până atunci.

Junele Weiss se cunună dec^u cu Agnita și intră ca secretar fără l^ota în senatul Brașovului. Despre o parte îl servise norocul, căci îl aduse în o pozițiune unde avea destulă ocaziune pentru a-și desvolta facultățile sale mentale, ér despre altă parte se înșelase, căci Agnita nu era nimic mai mult, îns^o nici nimic mai puțin de cât o — f^otă de sas. Puțin extasiată în fragețimea t^onefetelor, dar perđ^ond îndată după m^oriș or^u ce dispozițiune ideală și devenind o femeie sarbedă, care nu p^ortă grije de cât numai și singur de menagiu și de copii, care înt^orbă pe soțul ei numai de bani, și vrea că să fiă informată de t^ote veniturile și cheltuielile sale, care îns^o nici o dată nu imparte grijile sale, decă trec peste orizontul material.

(Va urma.)

Luiz de Camoëns.

În vîra anului 1880 s'a serbat în Lissabona de Portugezi, Brasilieni ș. a. — participînd și mulți bărbați străini — a 300-a aniversare a morții celui mai mare poet portugez Camoëns, care ca și cei mai mulți literați și poeți, ca răsplată pentru că a luptat pentru patriă, și i-a cântat gloriile în versuri nemuritoare, a suferit persecuțiunii, închisore, esiliu, a ajuns de-i lipsea chiar și pâinea, și a murit în un spital. — Credem a face plăcere on. lectori, delinșând pe scurt biografia acestui bărbat însemnat.

Luiz de Camoëns din o familie antică portugeză de origine din Spania, s'a născut în Lissabona între anii 1520—24. — Încă ca prunc a perdut pe mamă-sa. Tată-său a fost căpitan de năvă, și a cădut victimă în 1552 unui naufragiu nu departe de Goa. În etate de 13 ani a intrat la cursul universitar din Coimbra de unde întorcîndu-se în Lissabona se dete cu totul poesiei. Aci în etate de vr'o 20 de ani a conceput o înclinațiune puternică cătră o damă de curte, Caterina de Athaida, fca lui Don Antonio de Lima spătariul infantului Don Duarte, cea ce i-a cauzat apoi tôte nefericirile, ce a avut să le sufere. Căci abia a auzit regele despre acel amor a lui Camoëns și îndată i-l și alungă la Punhete, un orașel în districtul Santarem, unde dînsul compuse primele »rimas« și sonette, în cari zugrăvea trista stare a sufletului său. În 1548 scăpă din acest esiliu, însă numai ca să pôtă participa și dînsul la expedițiunea contra Ceutei, unde un glonț i-l lipsi de ochiul drept. Reîntorcîndu-se a casă spera, ca de nu pentru talent, cel puțin pentru eroism va fi luat în considerațiune, dar s'a înșelat, căci aci nu a aflat de cât invidia și batjocura. Intristat și desperat trecu în 1553 în India și să aședă la Goa. — Aci spiritul ager și calitățile personale îi căștigă mulți amici, pre cari însă și-i îndepărtă prin umorul său satiric. În 1555 indignat de abuserile viceregelui de India scrise o satiră cu titlul »Dispatas na India,« care îi aduse nouă persecuțiunii și esilare la Macao. Aci petrecu mai mulți

ani și încântat de frumșetele naturii începu a scrie nemuritorile »Lusiade.« Cea mai mare parte a aceloră se țice, că le ar fi scris în o grotă, care și astăzi ține numele de grotă lui Camoëns. — Schimbarea de guvernator îi aduse puțină ușurință. El fu numit de curator orfanal în Macao, ceia ce-i ușură sôrtea, și potu să-și căștige puțină avere, cu care, rechemat în 1561 din esil, credea că va fi scutit pe viitor de lipse și ne-ajunsuri. Dar sôrtea nu-l favori nici astă-dată. Călătorînd spre Goa la gurele riului Mekiang în Cochinchina

sufere naufragiu, și perđînd și puțină bani adunați, abia cu notul își potu mântui viața și poema singurul și unicul său tesaur. Puțin după aceea fu luat pe o năvă împreună cu credinciosul său Antonio lavanaiz și dus în Goa. Aci fu persecutat din nou de vicerege, și aruncat în închisore pentru nisce datorii. În 1569 eliberat din prinsore grăbi spre Europa, și ajunse în Lissabona. Aci își publică Lusiadele, ce-i procurară multă laudă, dar alta nimic. Regele îi acordă un stipendiu anual abia de 15.000 de reis (circa 100—120 fl.), cea ce abia ajungea ca să nu móră de fîme. Dîna petrecea la Curte, ér sêra se țice că trimetea pe Antonio să cerșescă pentru el. Poetul portugez devenise un al doilea Belisariu.

Espedițiunea desastroasă a regelui Sebastian în Africa îi grăbi mórtea, care îl ajunse într'un spital în 10 Iunie 1580. — Ca unui cântăreț neostenit a mării Portugaliei nu i se cuvenea, să-și vadă patria umilită, și scădîndă. — Osămintele îi fură depuse în biserica St. Ana, însă fără monument, fără orî ce inscrițiune. — Abia în 1596 îi ridică amicul său Don Gonçalo Continho un monument, pe care profesorul de universitate Mateu Cardoso compuse 7 distice latine, în cari i-l făcu cunoscut lumii pe cel acoperit sub recea pîtră, a cărui Lusiade ajunseseră să fiă deja traduse în limbele italiană, francesă, spaniolă. — Sôrtea nu se îndestuli cu aceea, că-l persecutasă pe Camoëns până ce era în viață, ci pare că voia să-și verse furôrea și asupra cenușei lui. Faimosul cutremur de pămînt

UN CAP DE STUDIU.

din Lissabona din 1755 întorse cu susu in jos biserica S-tei Ana, și făcu să dispară orî ce urme de osăminte ale nemuritorului Camoëns.

Capudopera lui sunt „Lusiadele,” cari născute in un timp de entusiasm general de expedițiunii și fapte eroice prin Africa lui Vasco di Gama, a socilor săi, și a următorilor lui „Lusus” (de unde numele de „Lusiade”). — Acastă epopeă

e unica dintre cele moderne, ce se apropia mai tare de caracterul poporal-original, ce se recere într'o epopeă națională. In densa vedem viu esprese simțemintele patriotice, de cari a fost pătruns scriitoriul, ér gloria națională e deserisă aci cu cel mai viu entusiasm. — Afară de acastă epopeia a mai scris sonette, cansone, sestine, rerondilie, stanze, ode elegii; ecloge epigrame, satire epistole poetice, și trei comedii. Virg. Popesen.

Z R I N I

Tragedie in 5 acte de Teodor Körner

tradusă de

Arseniu Vlaicu.

(Continuare.)

ACTUL II.

(Odaia de la finea actului prim.)

Scena I.

Eva si Elena.

Eva. Cum îți mai este iubită fică?

Elena. Ceva mai bine.

Eva. Copilă tu ne-ai speriat foarte tare. Chiar și tatăl tău, care altcum era un om liniștit se înfioră când sdrobotită, palidă și tremurândă i-ai cădut pe brațe. Mulțămită lui Dumnezeu că mai ai puțină roșetă pe obraz! Numai o durere momentană mai apasă frageda putere a tinereței.

Elena. Ah mamă! Cum și-a luat adio de la mine pe fugă cu sabia scosă. — Vocea internă îmi spune că acesta e ultimul adio! Afară îl incunjură peirea și mórtea amorului îi e gătită. Peptul îmi bate cu nisce jünghiuri arđetóre. Ochiul mi se inchide, pulsurile inimei îmi incetéză; visurile mórți mă cuprind.

Elena. Trebuie să înveți a învinge inima molatecă, decă curentul repede al acestei vieți te atrage ca pe o mirésă demnă de un erou. — Cătă bucurie nu simte femeia de bărbatul ei, care lucră in dîilele de liniște impreună cu ea și după ce insă se umplu șurile și grănarele, după ce rodul răsplătesce munca amară și după ce norocul adus pe corabie ajunge la limanul dorit; atunci se bucură de munca binecuvântată și in ochiul mulțămiiților consoți și pe fețele vesele ale copiilor, cari se desfată in darurile binecuvântate se arată o viétă veselă și liniștită; consumarea liniștită impacă sórtea. — Cu totul altfel simte peptul unei june care și-a impletit firul de ederă al amorului imprejurul unui stejar eroic. Ea trebuie să apuce și să țină strins momentul favorabil, ca pe ultima ei avuție; viéta ei plutesce între noroc și jale, între chin și binecuvântare. Decă eroul se smulge cu îndrăsnélă din brațele amorului pentru a-și libera patria ca să oferésă fără témă peptul său ferului omoritor, atunci ea trebuie să se încredă in D-Ńeu, in puterile ei proprii și se-și iubésă onórea in tocmai ca și viétasa; căci precum resuflarea este celor lali sclavi o necesitate pentru a trăi tot astfel pentru bărbat onórea femeicî sale. Și decă tu iubesci pe junele erou, ca pe un mire cum se cuvine ficei lui Zrini, atunci nu te-a incurcat in rețe-

tele amorului fața lui juvenilă, seu puterea „lingușifóre a vocii lui; ci tu iubesci simțul adevérat, puterea, gloria și onórea nepătată a numelui lui.

Elena. Ah! Fi îndurátóre față de biata fată, care încă n'a învêțat a înăbuși simțirea entusiasmată a sufletului ei, care înțelege părintescul tău consiliu, dar nu posede curajul de a-și înăbuși cugetile sficiose — Iartă-mé mamă decă-ți mărturisesc că: visez adeseori stând in brațele lui in o livade liniștită trecând pe dinaintea mea șurul orelor. — Să iubesc eu ore in tr'ensul numai curajul și puterea, el care se repede fără témă spre peire? Nu, mamă, nu, iubesc numai amorul care ese ca un cântec lin sopțitor de pe buzele sale, care lumineă prin lacrimile ochilor. Il iubesc pe el in amor și amorul in el. Acesta se clatină și tremură ca suflarea vânturilor și ține sufletul într'o nedumerire continuă.

Eva. Tot așa mi s'a întemplat și mie. Prima ivire a amorului cuprinde in mod fecioresc sufletele feciörelor, precum insufletește in mod juvenil pe un june și-l face de umblă după luptă și fapte îndrăznețe. Inse decă acțiunea sfântă și liniștită a amorului deprinde spiritele, căci altă dată sburau imprăștiati in lumea esternă după scopuri necunoscute, într'un mod dulce la o conversațiune intimă așa in cât sufletele se separă cu încetul schimbând într'o singură cugetare simț sentimental, dorință, religiune și aspirațiunile impreună cu visurile, atunci amorul pășesce in mod măestos și produce ómenî noi. Junele, care a gustat de pe buza amantei sale liniștea sufletésă a frumsetei, grației, dulcetei, vede liniștindu-sé valurile furtunöse ale curajului său, labyrintul dorinței sale descoperit și acea putere, care l'a aruncat afară de marginile tuturor cărărilor, cumpănesce și învinge viéta senină și légănă pe valurile cele line cătră limanul dorit. Virginia inse simte sufletul său sincer, minunat de mișcat de sărutul amorului. Un curaj limpede, o incredere cu bucurie, simțemintele plutinde ale speranței îndrăznețe să stabilesc in inima ei și impletec cunune de rozce aurii cu o iubire credinciosă pentru mirésa cea fericită. Tocmai cum simți tu acum, am simțit și eu o dată; inse timpul cel mai frumos al acestei lamure de sóre se va aréta indată in peptul tău și atunci se-l țină bine, căci numai atunci îl poți păstra.

Elena. (îi cade pe brațe.) O scumpă mamă!

Eva. Iubită fiică! — Nimic nu e mai frumos pe lume, de cât când copilul cade în brațele mamei sale în nisce extase de incredere și cu mărgăritarele însuflețirii în ochi!

Scena 2.

Precedentii, Zrini.

Bine v'am găsit scumpele mele! Sosesc tocmai când pe fiica mea o găsec la sinul mamei sale și nisce adânci emoțiuni sunt zugrăvite pe fața ei. Ah, îmbrățișa-ți-mă și pe mine. Cât e de môle inima voastră și totă bucuria de până acum se vede că a-ți pierdut'o într'un mod neobișnuit! Și ore de ce? — Soția mea! — Eleno! —

Elena. Tată!

Eva. Iubite bărbate așa de blând nu te-am vădut nici o dată. Ce-ți e Zrini? Se vede că ești foarte emoționat, ce presimțiri adânci intunecă privirile tale — Ce-ți este?

Zrini. Lasă-mă buna mea soție! Credeți-mă, mă simt atât de bine în brațele voastre; în cât nu-mi pot stăpâni emoțiunea! — O ômeni! ômeni! apucați viața și nu lăsați să trecă nici o oră, în care se nu diceți: momentul a fost al meu și foarte favorabil, am gustat bucuriile lui și am scurs tot balsamul din potirul lui. Timpul sboră iute, dar încă mai iute fuge norocul. Acela, care perde în neactivitate norocul dintr'o singură și nu-l mai ajunge, de ar alerga după el călare pe fulgeri!

Elena. N'ai primit încă nici o veste!

Zrini. Nici una, scumpă fiică, deși ar fi trebuit să capăt până acum. Inșă fii liniștită!

Eva. Nu ți-a venit din altă parte? — Nu-mi ascunde nici de bine nici de rău. Presimt că vom avé un timp greu Zrini; spune-mi mai bine de la început nenorocirile ce mă așteptă, ca astfel să mă pot obișnui cu ele, ca mai pe urmă să nu mi se pregătască ceva îngrozitor.

Zrini. Nu te îngriji încă! Altcum te-aș lăsa eu aci dac'ar fi așa ceva? Aș îndrăsnii eu să las în mâna sorți fericirea mea cea mai mare? Aș putea eu încredința ca un nebun jocului sorți odorul meu cel mai prețios? —

Am trimis deja nisce mesageri grabnici la curtea imperială ca să-i anunțe pericolul amenințător; — căci după cum ved nu e lucru de glumă fiind-că Hamsa Beiu l a făcut a patra oră podul peste Drava cea furiôsă, care încă părendu-să că nu voescă să sufere o astfel de teróre și mișelie, îl sfărîmase de trei ori, ér împératul e așteptat în fie-care oră. Mehmed Socolovici cu 60,000 de ômeni, pașa Mustafa și Beiu l Karem sunt deja înaintea lui și prin crușimii de tot felul îi deschid calea pătată de sânge. Decă eroii noștri nu se vor grăbi în curând ne vom pomeni cu Sultanul înaintea Sighetului.

Scena 3.

Precedentii, Serenk.

Serenk. Nobilul meu Domn, tocmai acum anunță păzitorul din turnul castelului, că un nor mare de praf se ridică pe drumul de cătră Sziklas. De sigur se reintore ai noștri cu prada câștigată de la Turci și incununați de victorie.

Zrini. (Să duce la feréstră)

Elena. Îți mulțamesc bătrânule pentru scirea imbu-curătoare! Îți mulțamesc de o miă de ori! — Spune-mi f'ai vădut? Mai trăescă încă? Să reintóre victorios?

Serenk. Cine nobilă Domnișoră?

Eva. Fiică, unde te cugeți? Păzitorul a vădut numai un nor de praf și presupune că sunt cetele alor noștri, dar nu se scie sigur.

Elena. Numai presupune! — Ah Dümneđeule de aș putea să mă sui pe munții aceia și să-l recunosc dintre mi. — Cum începe a mi se bate inima mea cea chinuită și tôte chinurile grămădite ađi pe debilul meu suflet, tótă spaima nopți celei lungi fără somn încep din nou a mi se reprezenta într'o legătură înfiorătoare și rănesc cumplit sufletul meu bolnav. Ah mamă! mamă! mai îmbrățișeză o dată pe chinuita ta fiică și las'o să regăsescă la sinul său dulcea consolațiune!

Eva. Opresce-ți durerea buna mea fiică! Sciu bine că tineretele nu pot susține furtuna, inșă totuș te rog cruță-te! Poți plânge cât voesci, dar lasă aceste palpitări cari îți ridică peptul tâu în mod convulsiv și face ca din ochii tãi să schintee fulgeri reci.

Zrini. Ei sunt! Ei sunt! Céta întrégă vine în fuga mare.

Eva și Elena. Unde sunt? Unde sunt?

Zrini. Ei înainteză spre castel. Eroul Iuranici e în capul cavaleriei ér în mâna lui falfăe un tuiu turcesc.

Elena. Ah mamă! mamă! ține-mă! mă prăbușesc! durerea a secat isvorul ochilor mei; nu mai am lacrimi pentru bucurie.

Eva. Reculege-te copila mea! Iarăș e al tâu.

Zrini. Auđiți-i? Cum sună de puternic cântecele de biruință! Tonurile vibréză arătând gloria faptelor lor! Ei au intrat deja în curte — descalică. (Prin feréstră). Bine-ați venit dragii mei viteji! Bine-ați venit! D-đeu și patria să-vé răsplătescă strălucita victorie! — Serenk dute de dá poruncă să se așternă mesele cu mncări în sălile mele căci céta cea îndrăsnétă are lipsă de intrămare.

Serenk. (Să duce).

Scena 4.

Precedentii, Alapi, Paprutovici, Iuranici (cu tuiul în mână),
mai multi capitani maghiari.

Zrini. Bine-ați venit amice!

Alapi. Bine-v'am găsit frate de arme!

Elena. Scumpul meu Iuranici!

Iuranici. Iubită Eleno!

Eva. Ați invins?

Paprutovici. Da grațiosă Dómnă, cu ajutorul lui D-đeu! 4000 de Turci am lăsat pe câmpul de luptă și cu noi am adus prăđi bogate.

Iuranici. (Depunând tuiul la picioarele lui Zrini). Poftim, nobilul meu Domn, mi-am îndeplinit cuvântul dat prin răpirea acestui tui din mijlocul des al mulțimei Turcilor cu o îndrăsnétă, despre care vă póte spune Alapi. Intrebați-l!

Zrini. Istorisescă-mi amice cum a decurs lupta?

Alapi. Mehmed Beiu l sta incunjurat de șanțulețe înainte de Sziklas neașteptându-să la o luptă și trimițând cete mici, ca să aprindă satele de prin prejur. Noi ne-am despărțit în trei cete: aripa stângă o conducea Volf; centrul eu și aripa dreptă o încredințai lui Iuranici. Astfel împărții urmărîm inimici pe căi necunoscute; aceia se retraseră în lagăr și se vădură de o dată atacați din tôte părțile cu un

sgomot mare. Intre șirele lor să iscă o confușiune grozavă, ăr noi îi ucideam mai fără nici o resistință. Numai câte-va cete se concentrară și fugiră vâdându-se în pericol; ceilalți însă cădură parte sub loviturile săbiilor noastre, parte alungați de spaimă să aruncară în mocirle, unde se inecară într'un mod deplorabil. Chiar și Mehmed se inecă. Fiul său și o mulțime de nobili turci au căzut prizonieri. S'au prins opt cămile încărcate cu aur, tunuri, stéguri perdute de creștini în luptele de mai nainte și o mulțime de alte lucruri prețioase. Ostenela noastră s'a răsplătit de astă dată cum nu s'a mai răsplătit în nici o altă victorie. — Dintre toți însă s'a distins tînărul Iuranici arătându-se demn de nobleța sa prin o vitejie care intrece cu mult gloria câștigată de străbunii săi. După părerea tuturor companionilor, cari deși și-au implinit frumoșa datorie de cavaleri, totuși nu se pot lăuda cu o îndrăsnelă și vitejie ca a lui Iuranici, lui i se cuvine onórea țilei acesteia. — Nu-i așa fraților? Spune-ți inși-vé.

Toți căpitani. Da lui Iuranici i se cuvine tótă onórea țilei acesteia!

Elena. Scumpul meu erou! Mă faci ađi mai mândră ca ori când.

Iuranici. Tu, amorul têu m'au inspirat.

Zrini. Vino să te string la peptul meu june vitéz! Tu țai câștigat ađi un testimoniu cum nici un împérat din lume n'ar fi în stare să ț-l scrie. Acela nu se va nimici cu mórtea nepoților tői ci va rămânea pentru vecie nesters în cântecile și în inimile nobile ale patriei! Victoria ț-o va recompensa împératul Maximilian, ăr fapta ta mărétă ț-o va răsplăti vocea secolului. Eu mă voi pune de o cam dată ca locușitorul împératului și acea, ce am refusat lui Iuranici ca amant îi dau indat eroului. — Tu iubesci pe fiica mea, știu bine, deci primesce-o împreună cu sufletésca mea binecuvéntare!

Iuranici. Căt mă simt de fericit tată! — D-đeule! — Eleno!

Elena. Iuranici! — O, scumpă, mamă spune-mi viséz eu óre?

Eva. Țilele tale cele senine încep acum! Aurora lor salută rumenii tői obraji.

Iuranici. Ah, mamă, dă-ne și binecuvéntarea D-tale!

Elena. Da, binecuvéntarea ta!

Eva. Primiți și binecuvéntarea mea. Fi fericită frumoșă păreche! Vino fiule în brațele mamei tale!

Zrini. Lăsați sgomotul de bucurie pentru țilele liniștite, căci acest moment cere precauțiune. — Înainte de tóte vé mulțamesc încă o dată la toți! Voi ați demonstrat vitejia brațelor vóstre vigurose. Știu că vor ținea minte Turciul numele vóstre! — Acum fraților avem un lucru fórte greu de isprăvit. Știți prea bine că marele Sultan este pe drum cătră Sighet și așteptă din minut în minut sosirea lui și nu peste mult vom vedea strălucind pe munți și în mijlocul cetelor nenumérate de eniceri barbara semilună. Deci cred amicii mei că ar fi bine să... — (Sunete de cornuri.) Ascultăți! Ce va să Țică acel signal? — Mi se pare că se véd inimici! — vine împératul! — Ce este Volf nu ști ce se petrece?

Paprutovic. (La feréstră.) Petru Viláky vine cu căți-va aprođi în fuga mare spre castel.

Zrini. El vine de la împérat! Volf du-te de-l întempină și-l adu aici.

Paprutovic. (Se duce.)

Zrini. El este un vitéz fórte mare; deși e încă tînér, însă e fórte ager la luptă. În expedițiunile lui Schwendy s'a distins fórte adeseori. — Iată-l că vine.

Scena 4.

Precedentii, Paprutovic și Viláky.

Zrini. Bine-ai venit Viláky! Ce veste ne-aduci?

Viláky. Vă aduc acéstă epistolă de la împérat și brațului meu cel tînér!

Zrini. Frumoșe daruri! În aceste timpuri critice un om brav valoréză fórte mult. Fi de două ori bine venit. — Spune când ai părăsit curtea imperială.

Viláky. Lună diminéța.

Zrini. Atunci se vede că a-ți venit iute.

Viláky. Cuvéntul împératului și ardórea mea după luptă m'au imboldit și când e vorba de a servi patria, D-le conte, atunci pot veni și mai iute ca calul, pot sbura chiar.

Zrini. Știu prea bine, că Turciul au simțit tária brațului têu, precum și vitejia arétată în espedițiunile lui Schwendy. N'ai fost óre cu mine înaintea Pistei? Mi se pare Viláky, că te numeri între eroii țilei aceleia.

Viláky. Ce am făcut eu, nobile conte, se perde printre mulțimile nenumérate ale ordinarilor; însă pe tine te numesc creștinismul salvatorul patriei, când își aduce aminte de ziua sângeróasă.

Zrini. Eu am făcut, ce ar, fi trebuit să facă fiecare patriot; eu m'am luptat pentru Dumnezeu, pentru patrie și pentru împérat. Inse spune-mi cum mai merg trebile prin capitală? Am auđit că intréga Vienă e alarmată de acest resbel și că au sosit mulți cavaleri streini.

Viláky. Presimțirea unui resbel apropiat cu Turciul a adunat căți-va cavaleri la luptă pentru creștinătate. Un conte polon anume Albert Lasco a adus cu sine vre-o douespedece care de arme și proviant și ca la 3000 bărbați tot unul și unul, pe cari i-a imbrăcat în haine unguresci, ca să nu cadă în prepus fiindcă regele Poloniei a incheiat pace cu Turciul. Ducele de Savoya Philibert ne-a trimes 400 călăreți sub conducerea contelui Cameran. Din Anglia depărtată veniră cavalerul Grainville, Heinrich Chamberon, Philip Bussdell și mulți alți nobili englezii cu cete mari de soldați aduși pe spesele proprii. Mă departe din Franța veniră ducele de Guise și contele de Brisac insoțiți de mulți alți cavaleri; ducele de Ferrara cu 400 călăreți precum și nobilul duce de Mantua. Toți acestia și mulți alți eroi, ale căror nume se rostesc în fie-care ții cu mile, stau gata de luptă sub stégurile imperiale. Luca și Genua ni-au trimis bani; Cosmus și Medicis 3000 mercenari și o mulțime mare de cavaleri, ómeni de rând din Germania și alte părți alérgă pe intrecute, să ia parte la acéstă cruciată. Intre inarmați am mai vêđut pe Wolfgang ducele de Deux-Ponts, și contele Pfalza Reinhard, fiul cel mai mare al căruntului duce de Bavaria cu câteva cete de ómeni bine armați. Armata intréga numérá aprópe la 80.000 ómeni. Comanda supremă e incredințată Arhiducelui Ferdinand, care are sub ordinele sale pe bravul colonel contele Günther Schwarz-

burg,  r ca stegar pe ducelul Friederic de Pomerania. Când am p r s t cetatea mi se spuse, că armata pl c  spre Raab ca acolo să să int r sc  bine  i să să opună vitejesce inamicilor.

Zrini. N'ai au it ceva despre fiul meu?

Vilaky. Contele George e in garda imp ratului, ar fi schimbat mai bucuros cu mine, dar totu  trage nădejde că va fi pus in Avant-gardă. M'a ins rcinat să vă spun multe complimente.

Zrini.  i mulțamesc, Vilaky, pentru frumoșa veste. — Ai de g nd să rem ni aici?

Vilaky. A  dori să mă lupt sub drapelul t u decă-mă permi i. Eu merg cu bucurie unde e strimtoarea mai mare, la armata imp ratului insă merg lucrurile prea cu incetul  i fără grije  i c nd cineva voiesce să m r  pentru patrie m re mai bucuros intre compatrio ii s i condus de un erou.

Zrini. Mă simt fericit  i m ndru când, ca recompensă pentru str duin a mea, mi să incredin ez  astfel de inimă nobile ca a ta. — Căpitanul Lasky zace de friguri, decă  i predau  ie viteza c t  de c l re i, pe care a condus-o cu atâta bravură in lupte. Sper că la prima ocaziune te vei ar ta ómenilor t i.

Vilaky.  i voi mulțami prin fapte  i nu prin vorbe.

Zrini. Acum, amice, pot deschide epistola imp ratului meu. — Paprutovici intr b  pe portari decă por ile sunt bine zăvorite  i as d  sentinele. A tept răspunsul t u.

Paprutovici. La moment să vor face t te. (Să duce).

Scena 6.

Precedentii afara de Paprutovici.

Zrini. (Să duce in fund  i citeste).

Vilaky. (Cătră Alapi). Am au it că a i s v r it o faptă indr sn t   i că v' i fi intors victorios  de la expedițiunea intreprins , adev rat e?

Alapi. Am omorit numai pe Beitul Mehmed impreună cu 4000 Turci la Sziklas  i am făcut c m vre o 300 de prisionieri.

Eva. De mult n'a reu it o victorie atât de strălucită.

Elena. E ti fericit acum, Lorenz?

Iuranici. Cum să nu fiu! mă mai intreb  in c ? Pare că mi s'a deschis cerul! Atât mă simt de bog t! Căci pe l ng  victorie te-am mai c  tigat  i pe tine.

Elena. Ce june m ndru ești! Ce, nu  i-a fost dulce  i amorul nem ritat? Nu a fost amorul meu un dar liber promis unui june,  r nu unui erou?

Eva. Bărbatul meu e f rte cugetător, să ne reint rcem.

Alapi. Mi să pare că epistola i-a anun at ceva rău.

Vilaky. Te pot incredința, amice, că lucrul e in serios. Ar fi f rte bine, decă n'ar fi femeile in castel! (Să retrag).

Zrini. (P sece inainte  i vorbesece singur). Să mă  in fără speran a la ajutor, cu demnitate până la bra ul de pe urmă; armata lui e in c  prea mică  i nu p te pune in hazardul unei singure  ile binele comun al omenimei intregi. — El voiesce să a tepte pe Sultanul la Raab incunjurat de  an uri,  r cu voiesc să ar t Sultanului inainte c t de scump are să plătéscă mórtea unui singur bărbat din cei mai de pe urmă din  stea mea.  l voi face eu din nou să mă cun sc  pe mine  i pe solda ii mei esper i in lupte, când e vorba de a muri

pentru patrie!  t  un cuv nt mare! — Tu mă cunosci Maximilian!  i mulțamesc pentru augusta ta incredere! Tu cunosci pe Zrini  i nici nu te in eli! Nu cer o recompensă mai mare pentru fidelitatea mea, de c t a merge de bună voe la mórte pentru legea  i patria mea! — In a opre te-te Zrini! Unde te g ndesci? Ai uitat de femeia  i de fiica ta? — Ele trebuie să plece numai de c t — la Viena — la imp rat. — Nu, acésta nu este bine, fiind-că poporul, ved nd că conducătorii chiar să indoiesc de reu ita norocului, ar perde curajul. De două ori in c  a mai fost asediată fortăreța  i eu am ținut in castel femeia  i fiica mea. — Fort re a e destul de tare, solda ii esper i  i devota i  i apoi in cas extrem mai sunt  i căi secrete. — Ele vor rem nea aici! — Fie in voea sortii. Patria p te pretinde ori ce sacrificiu. Nici chiar o femeie nu e prea slabă la o mórte eroică. — A a dară vor r m nea aici! — Impărate Maximilian in acéstă luptă să va arăta fidelitatea mea. Tótă familia mea  i stă la dispozi ie precum  i averea  i credin a mea — nimic nu e prea scump pentru patrie.

Scena 7.

Precedentii, Paprutovici.

Paprutovici. St p ne totul s'a făcut cum ai poruncit. Int riturile sunt bine ocupate imprejurul fort re ei, por ile sunt bine zăvorite.  i e tocmai la timp! nobile conte chiar acum ne anun a păzitorul că să ved in depărtare cete mici de Turci, ora e  i sate in flacări  r cetele mici de ieniceri alérgă in coce  i incolo j fuind; un fugar in s  din F nf-kirchen ne spune că Avant-garda condusă de Ibrahim in cur nd  i chiar a i să va inc era cu noi la luptă decă  i vom e i cu cavaleria inainte.

Zrini. Atunci poruncesece armatei să a tepte ordinele mele gata de luptă! — De ocamdată insă conchiam  iute in curtea castelului tot poporul, care p rt   i care p te purta armele, ca să vă comunic voia imp ratului  i decisiunea indr sn t  a lui Zrini.

Paprutovici. (Să duce).

Vilaky. Nobile conte n'ar fi bine să trimiti pe contesa  i pe fiica ei la Viena la imp ratul până când sunt drumurile sigure? căci după cum ved acest loc r u nu e prea potrivit pentru frage imea femeilor.

Alapi. Tot a a am cugetat  i eu.

Eva. Nu, Zrini, nu! lasă-ne aici l ng  tine. F  cum  ic eu  i arată că nu cuge i ceva dejositor despre mine. Citeste din ochii tăi că nu e lucru de glumă decă te rog, Zrini, nu mă depărta de l ng  tine!

Alapi. Dar fiica v str ?

Eva. Elena are să arete că iubesece.

Elena. Da tată, nu ne lăsa de l ng  tine!

Iuranici. De ce să ne temem  re? — Szigetul e destul de tare  i noi, mulțamită lui Dumnezeu, suntem b rba i. —

Vilaky. Sciu că noi ca b rba i n'avem a ne teme de nimic, insă femeile v stre da!

Eva. Zrini nu ne depărta!

Elena. Tată fi indur tor!

Alapi. Amice! Lasă-le aici fiindcă atunci ne vom lupta mai cu u urin a, ca să le putem ține in siguran a.

Iuranici. Ne vom lupta in adevăr mai ușor dar nu și mai bine!

Eva. Îți mulțămesc Zrini! Îți mulțămesc pentru amorul tău!

Zrini. Acum să ne apucăm de lucru. Așteptați-mă in curtea castelului până ce mă voi inarma ca să pot vorbi cătră armată.

Alapi și Vilaky. Vom indeplini porunca îndată.

Zrini. La revedere!

Căpitanii. (Să duc.)

Zrini. Scumpă femeie vino de mă inarmedă pentru drumul cel mai greu. (Să duce cu Eva.)

Scena 8.

Iuranici, Elena.

Iuranici. Mulțămim lui Dumnezeu că suntem singuri! Acum pot să-ți descoper din inimă cât mă simt de fericit, cât sunt de mulțămît. — Eleno! scumpa mea mirésă!

Elena. Ah Iuranici! ce ți-a insuflat atâta curaj ce-ți dăruiesc frumoasa liniște sufletescă in sgomotul asurđitor al răsboiului!

Iuranici. Ce altă de cât amorul? — Veđi Eleno că ne-am unit, ne-am aflat. Fie furtuna afară cât de mare, pe noi nu ne va despărți. Voința de fer a sorți se frânge de credința noastră reciprocă, precum se frâng valurile mării furtunose de cöstele stâncilor. Ce e etern, ca sincerul nostru amor, nu pöte peri ca furtunile momentane.

Elena. Simt förte bine acésta și de aceea inima mea ingrijită mi se mai domolesce. Simt însă o intristare förte mare când imi aduc aminte de lupta apropiată, care imi amărăsce ora cea mai frumoasă a vieței. Dumnezeuule, cum n'am putut primi noi neconturbați binecuvântarea tatălui meu! El a fost silit a o rosti in fugă, apăsät de nisce emoțiuni adencă. Patria il smulse cu o severitate nespūsă din imbrățișarea căldurösă a fiiceï lui și-l alungă in sgomotul asurđitor al resbelului.

Iuranici. Te rog se nu-mi iai in nume de rău, decă-ți mărturisesc franc, că in modul acesta doream binecuvântarea lui și in visurile mele mi se infățișă numai imaginea unei astfel de binecuvântări. Voi femeile iubiți fericirea și bucuria liniștită; nouă bărbaților însă ne este dat din pronia cerescă, că numai atunci se ne simțim fericiți, când favorul sorți trece iute ca un fulger prin inima noastră. Dorința mea era ca se cer binecuvântarea lui in sgomotul luptei, când töte inimile tresar la ciocnirea săbiilor ienicerilor, dar sörtea n'a voit așa. Nu pot însă disputa voința ei, căci și acel moment a fost destul de frumos, destul de sublim.

Elena. Ce inimă de fiară esci!

Iuranici. Inimă de fiară? — aceea nu sunt! dar nu mai temerar și nebun pentru amor și animat pentru patrie! Mă fălesc că te-am căștigat, pot muri de acum, căci dorința mea cea mai mare mi s'a realizat.

Elena. Căt esci de crudel! — Să mori! — Iuranici! Dar ți-ai uitat de Elena ta cea intristată? — Așa de curënd se te perd! Ah D-đeule ce tirănie! — Cine ar putea suferi acca durere infricoșată? Acum să te perd pe tine scumpul meu! Ah ce sörte amară!

Iuranici. Nu crede iubito că aş dori se mor fără tine, ci impreună cu tine in brațele tale! Nu veđi că nu mai avem nimic de dorit pe pământ? Mai ne pöte el da vr'o fericire? Eu aş dori se mor ca un erou in strălucirea magică a amorului îndrăzneț și se gust din plăcerile cerescă, ce nu mi-a fost acordat pe pământ. Prin realizarea dorinței mele am gustat cea mai mare fericire de pe pământ. Și este öre in vieța mai mult ca o fericire?! Aci pe pământ fericirea e trecătöre ca și đilele, pe când sus e eternă ca și amorul divin!

Elena. Te rog du-mă cu tine, suflet îndrăzneț, la lupta cea sgomotösă! numai scurta viața mă mai ține pe pământul plin de valuri; însă n'am nimic in contră, căci totuș e förte frumosă! Bobocăi de rosă ai unui timp binecuvântat, pe cari i-ai desprețuit in furia ta, in floresc in inima mea intr'un mod minunat. Intr'adevăr Iuranici, pământul e förte frumos, însă numai de când te iubesc; de atunci töte imi par impodobite cu floră de primăveră, cari imi umple peptul de fericire. Numai de când iubesc imi pare vieța dulce, numai de atunci simt că trăesc.

Iuranici. O dulcea mea mirésă.

Elena. Scumpul meu Iuranici! (Să imbrătoșeză.) O de-ași fi in eternitate la peptul tău! —

Iuranici. En ascultă! mi se pare că aud in curte voci omenescă. Sunt ai nostri așteptă pe tata. — Lasă-mă se mă duc unde mă chiamă datoria. Trebuie se mă duc jos; Adio! scumpa mea mirésă, Adio! Incă o sărutare și apoi mă duc!

Elena. Nu mă sili să mă deștept așa iute din visurile mele!

Iuranici. Dec'aș putea rămănea! însă datoria mă chiamă trebuie să mă duc! Adio dulce mirésă! Adio iubita mea! (Să duce.)

Scena 9.

* Elena (singură.)

Adio! Adio! — Öre a trebuit el sa mă părăsescă așa de iute! Inima mi se umple de bucurie când il ved; cerul se inseninază in apropierea lui — însă precum töte au sfârșit astfel se curmă și acéstă fericire atât de scurtă! Ah Dumnezeuule când voi mai revedea eu acéstă rađa binefăcătorea? Umbra ei imi umplea peptul de desfătări și acum să mă ved de o dată atât de părăsită! — Öre unde s'a dus el? — incătrău a apucat stéua mea prigonită de un spirit îndrăzneț și urmată de amorul meu? Visuri grele mă chinuesc; ved castelul fumegând! — Cel puțin de laș mai revedea! — (Să duce.)

Scena 10.

(Curtea castelului din Sighet.)

Alapi, Vilaky, Paprutovici, Iuranici, capitanii și soldatii.

Alapi. De și am insoțit pe contele in multe lupte, dar atât de pompos ca ađi nu l'am mai veđut nici odată. Uitați-ve numai cât de aprinși sunt ochii lui și veđi vedea decă am dreptate că in curënd vom primi lupta și nu îndrănesc se ve spun ce trebuie să cuget.

Iuranici. Sufletul leului se aprinde mai tare când stă față in față cu inamicul. Tot asemenea e și sufletul meu.

Fie-care lovitură în tobă și fie-care sunet de corn trec prin spiritul meu ca niște flăcări ardătoare.

Paprutovici. Amice, furia tinereții, care arde în peptul tău, s'a stins de mult din sufletul eroic a lui Zrini. Când însă un spirit ca al lui mai flăcărează încă, atunci e mai mult ca simpla dorință de luptă.

Vilaky. Mie mi s'pare că e un sacrificiu de moarte pentru D-șeu, patrie și religione! — Acésta s'ă rămână însă numai între noi! — S'ă nu mai audă și alții! Unii au curaj numai în momentul când îi insulteșce esemplul spre fapte; însă ce s'ă vede în depărtare în formă de nori roșiți de sânge nu p'ote divina fie-cine fără s'ă s'ă sfieșcă. Când însă sunteu constrinși de timp trebuie s'ă ne supunem; și noi d'or avem cete viteze în fruntea cărora stă eroul Zrini.

Alapi. Étă că vine contele!

Paprutovici. În curénd ne vom vedea visul cu ochii dar cum mi s'ă pare Vilaky a găcit.

Juranici. S'ă strigăm »s'ă trăieșcă;« că vine conducătorul nostru!

Toți. Trăeșcă eroul Zrini! Trăeșcă părintele nostru!!!

Scena II.

Precedentii, Zrini (armat).

Zrini. V'ă mulțamesc fraților! — V'ați adunat cu toții cum am ordonat eu?

Paprutovici. Da, d-le Conte! Toți bărbații, cari pot purta armele!

Zrini. Așa dară ascultați cuvintele mele! — Soliman a plecat cu o armată foarte mare asupra Sighetului și voeșce s'ă-l nimicéșcă; dec'i acum e timpul suprem! — Imp'ératul Maximilian, nesimțindu-s'ă destul de tare pentru a s'ă puté împotrivi pe câmp liber mulțimei inamicilor, a plecat spre Raab ca s'ă s'ă fortifice acolo și de acea nu ne p'ote da nici un ajutor, fiind o prea mare îndrăsnélă din partea lui un astfel de pas. Astfel e silit s'ă se încrédă în noi și în neclintita noastră credință, că nu ne vom teme de o moarte demnă de niște eroi, ci vom muri cu bucurie pentru credință, pentru patrie și pentru libertate. — S'ă nu v'ă temeți de mulțimea lor, căci t'ote valurile s'ă frâng de un singur colț de stînca. — Chiar de ar veni pe unul dintre noi 100 de Turci s'ă n'aveți frică căci D-șeu e cu noi și ingerii lui ne vor ajuta. În peptul meu simt o armată intrégă! — S'ă facem s'ă ne privéșcă t'otă creștinătatea cu uimire, cum noi o cétă mică ne-am opus unui potop de păgâni. În t'ote locurile locuite de creștini nu veți altă de cât ómenii în genunchi rugându-s'ă pentru noi și pentru victoria noastră cătră atot putințele! Fiindcă tare s'ă increde în

puterile n'ostre pășind la luptă cu mândrie și la moarte fără sfilă. Decă din întemplantare voi cădea în luptă înaintea v'ostre, v'ă las de conducător pe bravul Alapi; ascultați de el ca și de mine! — Acum mai auđiți și ultimul și cel mai serios cuvént al meu ca comandant b'etrén: Cine nu va asculta de superiorul s'eu, acela i s'ă va tăia capul; cine își va p'ărăsi postul chiar pentru un moment măcar, acela va muri fără nici o cercetare, decă cumva nu va fi fost chemat de vre-o poruncă. Cine va primi de la Saraceni vr'o epistolă, va muri ca un trădător; t'ote scrisorile venite de la inimici s'ă s'ă arunce necetite în flăcări. Decă doi inși își vor șopti ceva la ureche îngrijați, infiorați s'eu în secret s'ă vor spândura! Cine va vedea un astfel de lucru și nu-l va anunța îndată, fiindcă aceia i sunt amici, încă va fi spândurat ca și ei; — fiindcă noi ca muritori n'avem secrete unii față de alții. Moartea arcașului, care scosese spada în contra lui Dwako d'îmăntea porți castelului, v'ă p'ote servi ca exemplu pentru ținerea cuvéntului meu. Tot de o dată cu acest infam s'ă m'oră și comandantul ienicerilor, care ne-a injurat credința, împreună cu cei 100 prizoneri Turci, fiindcă noi n'avem de m'ncare pentru câni și nici nu dăm, nici nu ne trebuie quartir. Capetele lor s'ă s'ă așede deasupra zidurilor; ei au s'ă ne r'ésplătéșcă arderea satelor n'ostre și v'ersarea s'ângelui nevinovat al fraților nostri. Pe p'orta castelului s'ă s'ă pună o cruce mare roșie, care s'ă aréte cânilor de Turci cum și pentru ce s'ă luptă și m'ore creștinul. Dec'i ca s'ă întărim aceste cuvinte ingenunchiați ca și mine înaintea lui Dumneșeu și jurați pe sabia mea (merge în față și ingenunche.) Eu, Nicolae, Conte de Zrini, jur înaintea lui Dumneșeu credință împ'ératului și patriei până la moarte! S'ă nu-mi ajute cerul în ultima luptă a vieții mele ci s'ă m'ă p'ărăséșcă decă m'ă voi depărta un singur moment de lângă voi! S'ă nu ajung s'ă impart victoria s'eu moartea cu confrății mei! — (S'ă scólă.) Jurați după mine bravi mei eroi!

Toți. (Ingenunchiă; cei patru căpitani încrucieșcă săbiile pe a lui Zrini.)

Vilaki și Alapi. Jurăm față cu tine credință până la moarte lui Dumneșeu, patriei și împ'ératului! Până la cel mai de pe urmă vom muri s'eu vom învinge!

Toți. Până la moarte! Până la cel mai de pe urmă!

Juranici și Paprutovici. Astfel jurăm, comandante, o supunere órbă or'i cum și or'i unde ne vei condnce după înalta ta voință, până la moarte! până la cel mai de pe urmă!

Toți. Până la moarte! Până la cel mai de pe urmă!

Zrini. D-șeu a auđit juramântul nostru și va r'ésbuna parjurul.

(Va urma.)

(Cortina cade iute.)

Politica economică.

D. S. P. Aurelian în Almanachul României june dă un sfat poporului român, care provócă cu tot adinsul o întemplantare.

Autorul acelu sfat este un erudit, dar nu numai erudit, ci și un distins scriitor, politica în general este specialitatea

Dsale, și nici pe departe nu ne trece prin gând de a m'ăsura modestele n'ostre puteri cu autoritatea Dsale, dar ne credem datorii de a contribui întru ceva la combaterea acelor idei, funeste după noi, pentru care D-sa militéază cu atâta elocință, în cât trebuie s'ă convingă pe or'i cine, care-l va auđi numai pe D-sa.

Idei funeste de a căci eată ce ȃice D. Aurelian: »A lăsa pe strein să se introducă treptat sub formă de meseriaș, a deveni tributarul său pentru mai tôte obiectele fabricate, este tot una cu a'și aliena pe nesimțite, dar intr'un mod pozitiv, unul dintre atributele esențiale ale naționalității.* Apoi mai incolo: »Prima datorie a bărbaților de stat, care conduc poporul român este mai întâi de tôte, să caute a asigura producțiunea națională prin tarife protectoare.*

In aceste doué sentințe se resumă sfatul ce autorul dă poporului român.

Pentru ca să fim bine înțelegem în expunerile noastre credem de lipsă a da o succintă definițiune despre aceia ce înțelegem noi sub cuvântul: industrie, ș'apoi să spunem în ce înțeles aplică D. Aurelian în ȃisul articol acest cuvânt.

Sub industrie înțelegem noi întréga muncă omenescă, atât cea spirituală cât și cea materială exercitată ca profesiune, așa în cât distingem apoi între mai multe feluri de industrii, ca d. e. industria comercială, industria manufacturiară, industrii liberale; între astea cea preoțescă etc.

Domnul Aurelian înțelegé însé numai industria manufacturiară, când vorbește de industrii.

O mică ochire istorică asupra némului omenesc ne va arăta îndată, cumcă cu desvoltarea sa, s'a desvoltat și aceia ce se numesce divisiunea muncii. Divisiunea munci este dar cea mai puternică, ba putem ȃice unica pîrghie a progresului omenesc. Nimen nu ne va contesta acest adevér demonstrat prin experiința veacurilor.

»Nu pôte, și nu este permis unei națiuni mici,* ȃice chiar D. Aurelian, «să inaugureze sisteme nepuse în lucrare de nimen.» »Experiințele în materiă de economiă națională au tot atâta valóre, ca și sciințele propriu ȃise;* prin urmare de óre-ce esperința lunei întregi ne povățuesce, ca să susținem divisiunea munci, »ar fi pré mare presumțiune orî ignoranță vedită când am apuca altă cale.*

Dar ce voim să înțelegem noi óre prin divisiunea munci. Nimic alta de cât ceia ce însemnéză acest cuvânt luat în sensul cel mai larg. Voim a înțelegé, ca medicul să nu fie tot o dată cismar, și nici tēmplarul tót o dată brutar, înțelegem că fie-care să-și desvolte facultățile sale în acea direcțiune, în care simte el însuș că va putea produce cu perfecțiune; înțelegem ca agricultorul român să nu stăruescă în cultivarea orezului, fiind-că solul și clima României nu favoriséză cultura acestei plante.

România cu populațiunea ei atât de rară este avisată la industria agricolă și nici că va putea dobēndi rezultate reale pe câmpul industriei manufacturiare, pe cât timp nu se va indesa populațiunea ei.

Dar Domnul Aurelian este cu totul de altă părere, căci étă ce scrie D-sa:

»La poporul român industria (manufacturiară) trebuie introdusă mai cu deosebire în sate. Țeranii din cauza climei n'au de lucru de cât cincî luni pe fie-care an. De la sfērșitul lui Octombre, și une orî mai de timpuriu, și până pe la jumētatea lui Martie nu se pôte lucra la câmp. Chiar peste an din cauza ploilor, séu a terminării lucrărilor (!) se perd mulțime de ȃile; așa că se pôte ȃice cumcă maioritarea țeranilor n'au mai nici o ocupațiune șése luni din douespreȃece.*

Așa va fi! D. Aurelian va sci acésta mai bine de cât noi, și nu ne indoim de adevérul acestei asertiuni. Cu atât mai puțin ne indoim, fiind că putem constata rezultatele stricăciose ale acestei neocupațiunii a țeranului român timp de șese luni din doué spre ȃece. Da, rezultate de plâns! Décă țeranul român nu lucréză peste tot anul, atunci nu-și exerciteză profesiunea sa așa după cum ar trebui ca să o exerciteze. Stând cu brațele în sēn, nu o face din lipsă de muncă ci fiindcă așa a apucat-o el din moși strămoși, și fiindcă solul cel mános al câmpiilor sale i-a permis acésta până astăȃi, dar nu fiind că n'ar avea ce să facă în decursul aceluî timp, pe care-l petrece în neactivitate. După cât scim noi, industriașii agricolii de prin alte țeri sunt ocupați în decursul anului întreg cu exercitarea profesiunii lor, căci ei nu să mărginesc, ca țeranul român, numai la sēmănarea și la recoltarea holdelor, ci pun atențiune, grijea și munca lor și la conservarea, la perfecționarea la rafinarea produselor lor agricole, o muncă care agriculturului strein aduce aprópe aceleaș folóse, ca chiar însăș producțiunea.

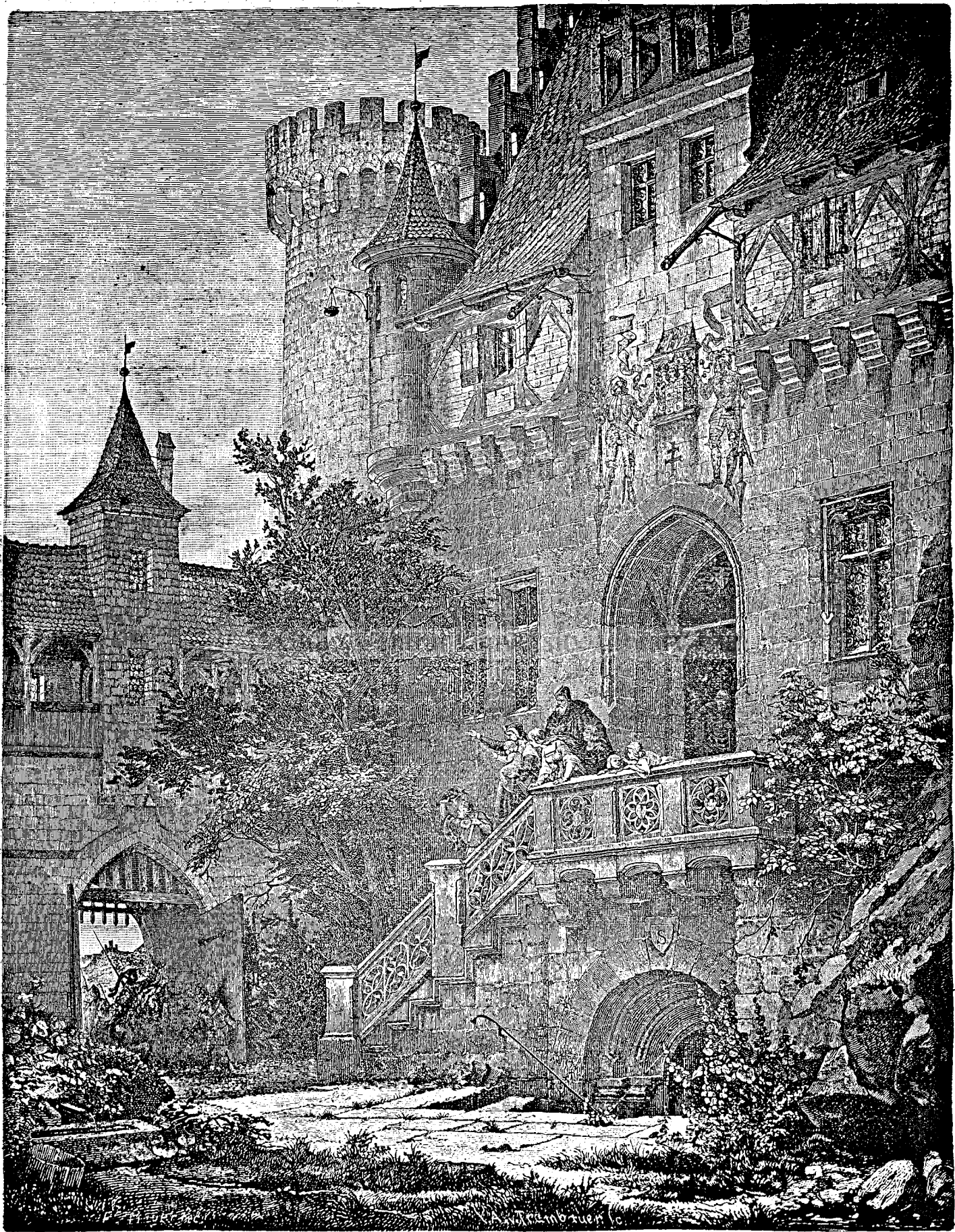
In adevér să comparăm o dată cerealele, vinurile și cele lalte produse ale solului român, cu produsele ȃise brute de prin alte țeri, unde țeranul lucră peste tot anul și lucră la profesiunea sa și nici de cum la vr'o industrie manufacturiară, să le comparăm, șapoi vom vedea diferența între ele.

Fórte réu că țeranul român jertfescé jumētate din viața sa neactivității, adică ca să vorbim curat românesce, lenei. Ne unim și noi cu D. autor intru aceia, că trebuie să se stirpescă acest réu, care bântue țera cu peirea materială, dar țeranul să nu se detragă nici de cum industriei sale, séu mai bine ȃis să nu se constringă a urma tocmăi calea contrară aceleia pe care ni-o arată progresul lunei prin divisiunea muncii, aplicându-se la doué meserii de o dată.

In economia națională nu este permis să prevaleze consideratiuni de politică națională. Pe orî care câmp poți să desbinezî națiunele, numai pe câmpul intereselor materiale nici o dată. Cel mai mare idealist, cel mai infocat naționalist, în poftele sale, în trebuințele sale să întâlnește și este de aceiaș părere cu cosmopolitul. Dar noi care ne frecăm pe tótă ȃiua cu naționalitățile streine némului nostru, noi Români de dincóci nu trăim și nu suntem Români?

Străinul a dat peste noi, ne-a năpădit, ni a luat une-orî și drepturile, am devenit chiar tributarul său, acolo unde n'am fost harnici prin munca noastră, să ni îi facem pe ei tributarii nostri, și étă că nu ni-a alienat nici unul din atributele esențiali ale naționalității noastre, căci nu credem cumcă D-lui autor i place să numere între atributele naționalității noastre lenea și nepriceperea intru ale meseriilor. Am început a perde aceste defecte noi Români de dincóce, și nici de cum în detrimentul nostru, dar din atributele, din virtuțile noastre n'am perdut nimic prin contactul cu streinii. Din contră trebuie să constatăm, ca pretutindenî acolo unde Românul este mai isolat de némul său, simțul său național este mai infocat mai pronunțat de cât acolo unde se află în mase mai compacte.

Așa dară décă România, după părerea noastră, basată pe realitate. ér nu pe nisce utopii, n'are indestule brațe pentru cuvenita exploatare a solului său cel mános, décă mai întâiu trebuie să aplicé brațele de care dispune la perfecționarea pro-

UN CASTEL GERMAN.

ductelor agricole, apoi care industria voiesce să protejeze D. Aurelian prin dispozițiuni legislative, adică prin tarife vamale. Numai industria agricolă! Opiți intrarea fie-cărei picături de vin, fie-cărui grăunte de grâu, porumb etc. Aici puteți fi protecționiști până la extremitate, aici puteți urma exemplele, de care vă vorbește D. Aurelian în studiul său, însă numai aici er mai departe nici de cum. Tarifele protecționare nu s'au introdus de nici un stat de cât numai față cu acele produse, pe care le producea deja, în un grad mai neperfect de cât alții, însă le producea, apoi s'au introdus față cu articolele de lux. România astă-đi nu dispune de agenții sociali atât de indispensabili pentru fondarea unei industrii manufacturiare. Dăcă dar D. Aurelian voiesce a se opri intrarea în țară a muncitorilor streini, atunci voiesce ca România să creeze o industrie la care i lipsesc condițiunea cea mai esențială, voiesce dar un lucru imposibil. Adică imposibil în sensul rațiunii, căci în sens neraționabil ce nu este posibil pe câmpul industriei. Tot asemenea precum i-ar succede unui utopist, de a cultiva cafeaua și de a recolta bóbe de cafea, în sere, în case de grădini închise cu sticle, și încăldite cu foc de lemne, consumând combustibile pentru un preț mai mare, de cât ar face o cantitate îndecită din cafeua recoltată, tot asemenea închidând fruntariile, România va putea produce toate manufactele necesare, dăcă nu și-ar consuma puterile sale, până va putea realiza această utopie.

Lăsa-ți dar pe streini să intre, folosiți-vă de munca lor, dar mai înainte de toate perfecționați calitatea produselor agricole. Căci ce vă va folosi pânza creță a țeranelor vóstre, dăcă grâu produs nu se va mai cărta. Acest pericol este însă foarte imi-

nent. Ungaria, acest stat agricol, care a ținut pas cu progresul în industria agricolă, simte și redutéză deja concurența Americii. Da, Ungaria a început deja să vedă și să caute singura garanția de preponderanță față cu America într'u grăbirea recoltei. Economisți foarte serioși susțin, cumcă Ungaria va domina în viitor numai pe acel teren, pe care-l va putea cuprinde pe fie-care an, până să nu fi sorit transpórttele din America. Dăcă Ungaria are această temere, ce să dăcă România?

Au trecut timpurile acelea unde consumatorul era bun bucuros dăcă găsea cereale, bune, rele, scumpe ieftine, fiind mulțamit că le-au găsit și că nu este redus de a muri de fómé. Astă-đi perfecțiunea căilor și mijlócele de comunicațiune nu mai ertă că să scie lumea de fóméte. Astă-đi consumatorul alege și oprește ceia ce-i bun, lăpădând ceia ce nu-i place și produsele solului român ău nu pré plac la mulți.

Aici este réul. Acest réu trebuie tãmãduit cu o oră mai înainte, până să nu ia caracterul unei cangrene ucigătoare, tãmãduit din rădăcină, ér nu prin nisce paliative neeficace, tãmãduit cu ferul muncii, și cu cuțitul inteliginței.

Munciți, munciți neobosit la acea muncă pe care ați deprins-o deja, perfecționați-vă în industriile pe care le posedăți deja, atrageți brațe, puteri vitale, pentru ca să umpleți golul dimprejurul vostru, étă sfatul ce credem că trebuie să se dea orii cărei națiuni, dar mai vértos celei române. Este un sfat mai neplăcut de cât acela al D-lui Aurelian, dar e mai sănătos. Cum dăcă Românul? »Lenea este Dómnă mare, însă nu-ți dă de mâncare!«

Theochar Alexi.

Despre fotografiă.

— de I. Stoica. —

I.

Între invențiunile acestui secol se numără și fotografia, care a ajuns acum pe trépta cea mai înaltă a perfecțiunii sale. Abia sunt vr'o patru-đeci de ani de la inventarea ei, și étă că acum nu aflăm dóră în totă lumea nici un orașel, fiă cât de mic, și cât de neînsemnat în care se nu fiă exercitată fotografia. Câte đeci de mii de ómenii se ocupă astăđi cu fotografia, și câte milioane de ochii gustă acum ródele ei séu de-a dreptul séu mijlocit! Cu ce fidelitate ne represintă ea portretele, pe care nici mâna artistului celui mai mare nu le póte face, chiar de ar jertfi ani întregi întru executarea lor, cu acea acurateță, cu care este în stare de a desemna fotografia, în o clipă, în câteva secunde séu minute

Între început fotografia se întrebuintă numai pentru a produce portrete, acum însă o aflăm deja aplicată la toate ramurile picturii. Astăđi avem: fotografiă de portrete, de peisagiuri, de arhitectură, de regiuni întregi; o vedem în serviciul sciințelor naturale, a geografiei a zoologiei*) a botanicii, a mineralogiei; a astronomiei; fotografia produce desemnuri mi-

croscopice, pe metal, sticlă și porcelan; cu ajutorul ei se nascu așa numită heliotipia, fotolitografia și altele, adică reproducțiunea desemnurilor fotografice prin ajutorul teascului tipografic și al petrelor litografice.

Făcând o comparațiune între starea în care se află fotografia pe la cele lalte popóre europene, și între starea în care se află pe la Români, apoi ău trebuie să constatăm, că la noi nu se află putem dăcă — aproape în nici o stare. În adevér, fotografia este o artă foarte ténéră, dară Românii cu totă lăfírea ce a luat deja peste globul pământului, nu s'au înterésant de ființa ei, puținii, foarte puținii Români s'au găsit, care să fi făcut o profesiune din exercitarea acestei arte, cređând póte, că această profesiune cere o mare iscusință, un talent, un dar înăscut, ceia ce nu este așa căci vedem că în ăina de astăđi și cei mai simpli ómenii se ocupă cu ea, cutreerând orașele, hăile, până și satele și producând bine, réu, portrete și căștigându-și astfel existența lor.

România totă cu capitala ei Bucuresci în frunte nu are, după cât scim noi nici un fotograf de naționalitate română, streinii, care nu pot isbuti a casă la ei să incuibéză prin orașele Români (în Bucuresci peste 20) și speculeză pe boeri, să inavuțesc și își rid apoi de mușterii lor. Fotografia este

*) În Paris a apărut în anul trecut o istorie naturală în care animalele toate sunt ilustrate după natură cu ajutorul fotografiei, și astfel se presentéză cetitorilor cu cea mai mare fidelitate în totă mișcarea lor.

o industrie foarte lucrativă, ea aduce un venit de peste 90% din capitalul întreprins, pe când la alte industrii o rentă de 30% este deja un lucru neobișnuit.

Nu scim să se fi publicat vre-o dată ceva în limba română despre tehnica fotografiei. Am avut și avem intențiunea de a scrie și de a da la lumină un manual de instrucțiune în arta fotografică. Neertându-ne timpul de a executa chiar acum această intențiune, vom prezenta aici în scurte lineamente o dare de seamă despre actuala stare a acestei arte, și ne-am simțit fericiți, decât prin cetirea acestor rânduri, s'ar îndemna unul și altul dintre frații noștri români, de a îmbrățișa această carieră.

Învățarea fotografiei este foarte ușoară. Un om cu înțelegință potrivită, având aparatele și chemicaliile, care au ajuns la o perfecțiune putem dice excelentă, și pe care le putem avea acum din fabricile pentru utensile fotografice, poate să exerciteze această artă în scurt timp. În streinătate au început oamenii să fotografieze de plăcere, ca diletanți.

Firesce acela, care voiește să facă profesiunea sa obișnuită din exercitarea artei fotografice, nu poate să se îndestulească cu cunoștința numai a procedurii, ci va trebui să facă cunoștință de aproape cu construcțiunea, compozițiunea și influința aparatelor și chemicaliilor ce-i stau sub mână. De aici se vede, cum că fotograful de profesiune trebuie să-și câștige, și să posede și cunoștințe fizicale, tehnice și chimice, apoi trebuie să aibă un gust estetic și să priceapă ceva din pictură, mai cu seamă să cunoască efectele umbrelor și ale luminei în pictură.

II.

Photo-grafia. cuvânt elin, însemnează scrierea sau desemnarea cu ajutorul luminei, sau mai bine scrierea executată chiar din partea luminei. Așa dară ea se bazează pe principiile luminei.

Arta fotografică este măestria de a produce chipuri, prin schimbarea la care sunt supuse unele materii chimice la influința luminei aruncată asupra lor, prin anumite aparate optice.

Fotografia dară nu este o artă propriu zis ci numai o manoperă tehnică.

Schimbarea aceasta a materiilor chimice prin influința luminei se numește actinism.

Lumina lucră, așa dicând, asupra tuturor corpurilor. Pentru adevărul acestei teorii avem destule exemple pe care le putem observa în toate zilele, pe nesciute chiar. Cine n'a făcut experiența, cumcă vestmintele noastre cu timpul se înălbesc, adică își pierd culoarea intensivă, se spălesc, cum dicem în limbajul obișnuit, și adică mai mult la acele locuri, care sunt expuse luminei, pe când părțile mai ferite de influința luminei, adică încrețiturile, rămân neatinsse; cine nu știe, cum că cele mai multe corpuri, că hârtia, lemnul etc. cu timpul încep a se îngălbiini, a se roși, ba chiar a se negri; și asta tot prin influința luminei, câte o dată și în mai mic grad însă și prin influința temperaturii. Alte corpuri erau să se facă albe de tot. Scim că pânza mai curcând să nălbesc la lumină (la soare) tot asemenea ceara cea galbenă și altele. Altă este culoarea frunzelor și a plantelor crescute la umbră și la întunec, și alta a acelor care s'au dezvoltat la lumină și sub rațele

soarelui; altul este gustul unui strugure crescut și copt la umbră și altul al unuiia crescut la lumină și la soare. Chiar și asupra animalelor lucră lumina. Tot asemenea se află și între metale și săruri și corpurile chimice o mulțime mare, care suferă mai multă sau mai puțină schimbare sub influința luminei. Dintre aceste din urmă menționate cele mai sensibile sunt: argintul jodic, cloric și bromic, apoi asfaltul și cromatele.

De mare însemnătate este și influința fizică, ce exercită lumina la fotofon.

Să aruncăm acum o scurtă privire asupra dezvoltării fotografiei.

Cumcă argintul cloric, precum și soluțiunea de argint să înegrescă sub influința luminei, a fost deja de mult cunoscut, dară mult timp nu a venit nimeni la ideea de a se folosi de acest fenomen pentru a face chipuri de lumină. D'abia secolului nostru fu rezervată această invențiune.

Englezii Wedgewood și Davy făcuseră primul experiment de asemenea natură la anul 1802*). Ei infiltrară hârtie cu o soluțiune de argint, o acoperiră cu vre-o muștră de țesătură ori împletitură și o scoseră la lumină în soare. Tote părțile umbrite sau acoperite rămase albe, pe când cele care erau expuse la influința luminei, se înegriră. Astfel dobândiră un chip alb al obiectului pe hârtie neagră, care însă nu era nici de cum durabil, căci cu timpul se înegreau și părțile rămase albe, prin influința ulterioară a luminei și a temperaturii.

Mai tot în același timp (pe la 1814) francezul Nicéphore Niépce, se încercă și experimentă a produce chipuri de lumină. El fu cel dintâi care aplică camera obscură, inventată deja în secolul al XVI-lea de fizicul Porta de Padua, pentru a copia ori ce obiect după natură, de exemplu portrete și peisaje, pe când după metoda Englezilor nu se puteau copia de cât lucruri plane și transparente, așa dară numai desenhuri. Niépce se folosi de alte preparate simțitoare la lumină și anume de o soluțiune de asfalt în oleu de lavandulă, care posedă însușirea de a rămâne nedisolvat prin părțile atinse de lumină. Chipuri de aceste, așa numitele heliografii, făcute pe o placă de metal, produse el în anul 1826.

În anul 1839 se asoțiă Niépce cu Daguerre, care urmărea același scop ca și dânsul, și lucrară amândouă împreună. Niépce muri după patru ani (1833) și Daguerre rămase singurul erede al acestei idei. Lui i succese în adevăr a deslega problema, făcând chipurile într'un mod simplu, bun și durabil. Primele probe ale acestor chipuri de lumină le prezentă el în anul 1838, la trei membrii ai academiei din Paris; aceste chipuri făcuseră un eclat mare. Toți erau curioși de a ști a învăța secretul cum se fac aceste chipuri. Daguerre primi drept recompensă pentru această invențiune a sa o pensiune din partea țării în sumă de 6000 franci pe an pentru tot decursul vieții sale, tot asemenea primi și fiul lui Niépce o pensiune de 4000 franci.

În anul următor, 1839 se demonstră secretul producerii acestor chipuri dinaintea academiei și de aici prin jurnale se

*) Nemții aflară și voiesc să numească ca primul inventator al fotografiei pe medicul Heinrich Schultze din Halle, care a făcut mai întâi încercări la anul 1727; copiând desene de litere cu ajutorul sărilor de argint la lumină.

publică prin toată lumea. În scurt timp se aflară adepții ai artei celei nouă, care priinise numele de Daguerrotipie — și ea se exercită prin toate capitalele Europei.

Daguerre își ajunse scopul său pe altă cale, de cât antecesorii săi, Niépce și Wedgwood. El se folosi de argintul iodic, drept substanță sensibilă la lumină. Un astfel de chip nu devine îndată vizibil chiar în camera obscură, dar se poate provoca și fixa prin o operațiune secundară care se numește scoterea sau dezvoltarea chipului. Acesta este esența invențiunii lui Daguerre și se deosebește de procedura predecesorilor săi, care toți voiau să producă de-a dreptul un chip vizibil. Această dezvoltare fu inventată numai din voia întâmplării și anume: Daguerre aruncă vr'o câteva placi, care nu fusese îndestul expuse la lumină, într'un dulap de bucătărie în care se aflau tot felul de unelte și chemicalie. După câteva săptămâni dând de ele, le află spre mirarea sa, îmbrăcate cu chipuri vizibile. Cercetând ca să afle cauza acestui fenomen, găsi, că evaporatiunea mercuriului, care era acolo tot în același dulap, făcuse vizibile acele chipuri, adică le scose la ivelă său le dezvoltă.

În timpul pe când începu a triumfa Daguerrotipia pe continentul european, se sculă un bărbat privat în Anglia cu numele For Talbot, care avisă societatea regescă de științe despre metoda sa, de a reproduce chipuri cu ajutorul luminei. El luă hârtie sărată și o infiltra cu o soluțiune de argint cloric, care este foarte simțitor la lumină, și expuse acest preparat luminei sub un desen. Astfel dobândi mai întâi un chip întors său negativ, pe care adică toate părțile albe erau negre și părțile cele negre remase albe. De pe acest negativ se puteau apoi copia nenumărate pozitive.

Tot o dată produse Talbot chipuri și cu camera obscură și le făcu vizibile ori le dezvoltă cu o soluțiune de acid gallicum cu argint. Chipul ce-l capătă prin dezvoltare era negativ, dară servea spre înmulțirea pozitivelor, după metoda arătată mai sus.

Cu toate acestea, chipurile lui Talbot în asemănare cu ale lui Daguerre, păreau foarte dure și neperfecte, căci textura cea neegală a hârtiei, nu permitea a se copia toate finețurile în chip precum să copiau pe placa cea poleită a lui Daguerre. Dară în curând să schimbe treaba.

Niépce de St. Victor, un nepot a lui Nicophore Niépce, întrebuiță în locul hârtiei plăci sau table de sticlă. Acopeșind pe de asupra cu soluțiune de albumin (de ouă) ce conținea jodkaliu, le infiltra cu argint prin care operațiune căpătau o peliță foarte fină și egală de argint iodic. Această procedură era însă împreunată cu mari greutatea de ore-ce albuminul se strica și se vătămă ușor.

Între acestea fu descoperit Pyroxylinul ori humbacul de pușcă prin Schönbein și Böttcher. Acest preparat are însușirea de a se dizolva în aether alcoolic, sub numele de collodiu, și când se uscă, lasă o pătură fină și transparentă, care servește foarte bine și ca plastru de rană.

Legray se încercă mai întâi de a se folosi de collodiu în locul albuminului, dară nu-i succese așa de bine ca Englezilor Archer și Fry. În anul 1851 publică Archer „Noul procedat cu collodiu,“ care întrece cu mult procedatul lui Niépce în finețură, simplitate și siguranță.

Prin acesta decălu daguerreotypia, și se lăți pretutindenea procedatul cu colodiu, care se aplică până în ziua de astăzi.

Cu ajutorul plăștelor de sticlă colodionate căpătăm numai un chip negativ, din care apoi se pot copia nenumărate pozitive fine și minunate pe hârtie albuminată preparată și cu argint cloric (Talbot).

Tot odată pe lângă aceste dezvoltări și completări în fotografia, să perfecționară și aparatele fotografice. Petzval în Viena află (1841) o combinațiune nouă de lentilă fotografică numită: Obiectiv dublu de portretat, care dă un chip foarte luminat și acut și astfel scurtă espunerea luminei, în camera obscură la secunde, pe când cu lentilele vechi se cerea însuș în lumină de sora o espunere cu minutele. Asemenea se studiară de a măruntul și chemicaliile fotografice, și se fabricară cât se poate mai curat și eftin, erau cele neconveniente, să suplînă prin altele mai bune.

Fizeau, Claudet și Gaudin aflară, că argintul iodic în amestecare cu argint bromic și cloric, sunt și mai simțitoare în Daguerreotypie. Goddard le aplică și în collodiu. I. Herschel allă deja la anul 1819, cumcă sărurile de natriu sulfuric (Unterschwelligsauresnatron) au puterea de a dizolva, respective fixa sărurile argintice. Fizeau ne dete în soluțiunea de aur (cloric) un mijloc de a îmbunătăți colorea cea urită a chipurilor, și a le face tot o dată și mai trainice.

Acestora și altor nenumărate descoperiri suntem datorii a mulțami, decă operațiunile fotografice au devenit atât de simple și ușore, în cât ori cine, decă are înțelegință și-o poate însuși în scurt timp.

Pretutindenea se lățiră adepții tinerei arte, să fondaș stabilimente de timplărie pentru fotografiă, cari se ocupau numai cu facerea aparatelor fotografice, să ridicară institute optice cari se ocupau numai cu construirea lentilelor fotografice, se întemeiară fabrici pentru mașini și instrumente fotografice, și să înmulțiră pretutindenea magazinele de utensilie și recuise fotografice, chemicalie etc.

În anii din urmă se află erăș un nou procedat negativ, anume procedatul cu emulsiune de gelatine cu argint bromic. Platele acestei procedări sunt cu mult mai simțitoare la lumină (preste 4 ori) și se întrebuițeză în stare uscată, în care se conserveză și cu anii fără de a-și perde sensibilitatea, pe când platele colodionate ori ude trebuie tot de-a-una prăpăt preparate și întrebuițate până a nu se usca. Prin aflarea acestora ne apropiarăm și mai tare de fotografia momentană, pentru lucruri mișcătoare, ne ușurarăm și micșorarăm operațiunile în timpul recepțiunii cea-ce e de mare avantaju numai la portretat dară mai cu sēmă la paisagiuri precum și la recepțiunii momentane.

Să allară nisece aparate mici de recepțiune, așa numite revolvere fotografice, cu cari se poate fura chipul tuturor obiectelor mișcătoare d. e. paserile în șor, calul în fugă. Se începu folosirea luminei artificioase la recepțiune ca cea de gas, de Calcium și lumina electrică.

Literatura fotografică încă ajunse la culmea înfloririi sale. Nenumărate opuri de fotografie să edară în toate limbele, numai la noi încă până acum nici unul. — O mulțime de diare se redacteză în toate țerile. În Germania se află până acuma deja cincă foi fotografice, și o mulțime de reuniuni de fotografi. —

Magiarii încă înființară o foiță fotografică în 1882, care apare în Cluș în anul trecut fundară o reuniune. Până acum se află deja în Europa și America cincideci și două de reuniuni fotografice; dintre aceste 12 în Germania. Cele mai multe reuniuni publică jurnale.

Când vom ajunge și noi Români acolo, ca să putem

susține jurnale speciale. Când? căci astăzi nici jurnalele menite pentru talia fie-cărui individ, care scie să citească, nu se susțin de cât cea mai mare parte cu jertfa editorilor și a redactorilor! Jurnal fotografic român!? Unde ne ducem cu gândul. Să fim buni bucuroși decă o a de cea parte a cetitorilor acestei foi se va indura, ca să cetască barem acest mic articol.

V A R I E T Ă Ț I.

Straniu.

— O narațiune spaniolă. —

I.

Andrés era unul din acei omeni în sufletul cărora debordă simțimentul, pe care nu l'a risipit nici o dată, și iubirea, pentru care nu găsește nici un obiect. Orfan, aproape de la nascerea sa deja, fu crescut de rude. Sciu foarte puțin din copilăria lui și numai atât pot spune, că, decă-i vorbeai de ea, i se întuneca fruntea și exclama oftând: „Copilăria, da este în urma mea!” Noi toți vorbim așa, decă ne aducem cu jale a mințe de bucurii trecute. Asta era ore explicarea și a jalei sale? Nu pot, de cât repeta, că nu o sciu; însă cred că nu.

Încă de tînăr se aruncă în lume. Să nu credeți, că aș voi să calomniez, dar este adevărat, cumcă lumea pentru serman și mai cu sémă pentru o certă clasă de serman nu este un paradis, ba nu sémână nici pe departe cu așa ceva. Andrés era unul din acei omeni, despre care se dice că în fiecare zi a îmbătrînit numai cu 24 de ore; ne putem dară repesinta starea unui suflet, care, fiind plin numai de idealism și de amor, este ocupat cu problema dificilă și tot atât de prosaică, de a-și agonisi pânea cea de toate zilele.

Cu toate acestea exclama câte o dată, ședînd pe marginea patului său solitar, cu cotele pe genunchi, cu capul între mâni, exclama dic: „Decă aș avea pe cineva, pe care să pot iubi din totă inima, o femeia, un cal, seu măcar și un căne numai!” Neavînd nici o para, nu putea să-și procure nici un obiect pentru setea sa de amor. Într'una din zile însă câștigă vr'o câteva piese de monedă. Intorcîndu-se sêra cu ele, auzi în o stradă strîmtă tonuri de vâetare, ca și când ar plînge un copil nou născut. Dabia făcuse la acestea încă vr'o câțiva pași, când dîse oprindu-se: „Dar ce-i asta?”

Și se atinse cu vîrfu piciorului de un lucru môle, care se mișca, și care incepu din nou a se vâeta și a plînge. Era un cățaluș ce fusese aruncat ca semenii sêi pe gunoiu.

„Providenția te-a pus pe tine în calea mea,” dîse Andrés, ridică cățalușul, îl învîli în haina sa și-l duse a casă.

„Ce va să dică asta?” se certă gîzdoia, când îl vedu intrînd cu cățalușul, „nu-mi lipsea de cât această podobă pentru casa mea; îndată să-l lași acolo unde l'ai găsit, ori de nu, trebuie să te muți mâine.” A doua zi părăsi Andrés casa, și în decurs de două trei luni mai multe duzine de alte case din aceiaș cauză.

Dar pentru toate aceste și încă alte adversități îl despăgubea cu prisos mințea și alipirea cățalușului, cu care-și petrecea, ca și cu o ființă omenescă în orele sale nefinit de lungi și singuratiche. Măncău împreună, dormiau împreună și mergeau împreună în preumblare prin oraș și prin câmp. Eroului nostru i erau oprite cluburile, promenățiile, teatrele, cafenelele, scurt acele locuri în care nu se admit căini. El exclama adese-ori: „sermanul animal, nu-i lipsește de cât numai graiul!”

II.

Ni-ar duce pré departe decă am voi să explicăm cum se făcu de i mersé lui Andrés cu incetul tot mai bine, dar este fapt, și că ajungînd în posesiune de ceva bani își dîse: „Ah, decă aș avea o soție, dar pentru a avea o femeia, în

trebuiesc multe lucruri. Bărbați ca mine trebuie să fiă în stare ca să ofere soției alese un paradis, asta însă te costă până încă și ochii din cap. Decă ași fi cel puțin în stare, ca să-mi cumpăr un cal! Ah, un cal. Nu există animal mai nobil și mai frumos. Cum l'ar iubi cănele meu, cum și-ar petrece ei amîndoi și eu cu ei!”

O dată într'o sêra mersé în arena taurilor și intră, până să nu începă lupta, în grajd unde așteptau gata cu șelele pe ei, caii, care aveau să ia parte la dînsa. Andrés nu era în stare de a suprima o simțire penibilă la intrarea sa. Unii dintre cai, cu capetele plecate, cu oșele scose pe sub piele, cu cόμεle murdare și sburlite, așteptau fără mișcare, ca să le vină rîndul, ca și când ar fi presimțit mórtea cea gróznică, care avea să pună peste puține ore capet vieții lor celei miserabile, pe când alții, de jumătate orbî căutau după nutreți prin iesle, ori băteau pămîntul cu copitele, ori rinchezeau voind a se smuci și a fugi de pericolul, pe care-l mirosa cu gróză. Și toate aceste animale fusese tînere și frumoșe. Câte mîni distinse nu-i giugulise! Câte voci amabile îi vor fi măgulit în cariera lor; și acum nu remase de cât injurături aici, bătăi din coala și în fine mórtea, o mórte cu acea agonie grozavă sub risetele de batjocură și sub șuerăturile mulțimei.

„Ore vor fi avînd ei vr'un gînd,” dîse Andrés, „și ce vor fi gîndind ore când expiréză în mijlocul arenei sub convulsioni grozave vieții lor? Ba de u, ingratitudinea omenilor, câte o dată este cu totul neînțeligibilă.” Din aceste contemplațiuni îl smulse vocea răgușită a unui picador, care scotea nîsce injurături și blăstemuri, încercînd ca să vedă, decă unul din acei cai mai era tîpîn de picere, implantînd lancia sa în pîrete. Calul nu pîrea nici de cum a fi atât de réu. De bună sémă era seu smintit seu bolnav de mórte. Andrés avu ideia de a-l cumpăra. Nu putea să coste mulți bani, dar apoi nutrețul? Picadorul implantă pînteni sêi în folele calului și se prepara să ésă cu el afară. Andrés se mai gîndi puțin apoi îl opri. Cum i succese nu sciu; dar în timp mai puțin de un cart de oră călărețul i dete calul, Andrés plăti și plecă, fără de a fi asistat la lupta de taur. Acum calul era al său dar în adevăr animalul pîrea seu era în adevăr smintit. „Trebuie să-l bați amarnic,” dîse un expert; „ba să nu-i dai de cât numai puțin de mîncare,” îl sfătui altul. Calul remase, cum era. „Fia,” exclamă în fine stăpenu-séu; „i vom da de mîncare, cât va cere, și-l vom lăsa să facă ce va voi.” Calul nu era încă bătîn, incepu să se ingrașe și să devină mai docil. În adevăr își mai avea capriciile sale și nimeni nu era în stare de a-l călări, acesta însă dîse: „Cu atât mai bine, căci nimen nu mi-l va cere imprumut; și cât despre capriciile sale, ne vom deprinde unii cu alții.” Să și deprinseră astfel unii cu alții, în cât Andrés scia îndată, când calul avea voie seu ba de a face ceva; și un strigăt din gura stăpenuului seu era de ajuns, ca animalul să sară, seu să se opréscă, seu să se pornéscă ca o săgétă.

Despre căne n'avem să spunem nimic; deveni atât de intim cu noul seu soț, în cât nici la hêut nu mai mergea unul fără celălalt. De atunci Andrés se credea omul cel mai fericit, când învîlit într'un nor de praf, sbura peste câmpie în cănele seu sârea lîngă el, ori fugea înainte, se întorcea ca să-l mînte, seu-l lăsa să trecă pentru a putea merge în urma lui.

III.

Trecu un ore-care timp; Andrés devenise bogat, s'eu apropo bogat. Intr'una din zile, după ce făcuse călare un drum lung, se opri ostenit lângă un pom și se culcă în umbra lui. Era o zi de primăveră, cerul limpede și albastru, una din acele zile, în care omul respiră cu deliciu aerul cel balsamat, dându-se în voia unor dorințe nedeterminate, auzind în adierea vântului armonii depărtate, în care orizontul luminat se dessemnă în linii daurice, er dinaintea ochilor noștri falfăia atome lucie de, nu știu ce; atome cu nise forme transparente, care ne urmăză, ne impresoră și ne umple tot o dată de fericire ca și de tristeță.

»Iubesc, iubesc prea mult aceste două ființe,« exclamă Andrés, după ce se lăsase în jos, giugulind cu o mână pe cănele său și întinzând cu cea laltă puțină erbă calului său, ca să mănânce; »dar totuș e un gol în inima mea, care încă nu este umplut, mai sunt capabil de un amor mai mare, mai sacru, mai curat. De sigur imi lipsesce o soție.«

În acest moment veni o fetiță pe drum, cu un ulcior pe cap. Lui Andrés nu-i era sete, dar totuș ceru apă. Fetița se opri, pentru a-i da de b'ut și făcu ac'asta cu at'ata grație, în cât eroul nostru își aminti de un episod patriarcalic din biblie.

»Cum te chiamă?« întrebă el după ce b'euse.

»Placida. Sunt fiica unui comerciant, care a murit, după ce și-a pierdut averea. De când a murit, mamă mea și cu mine ne-am retras la un sat unde ne merge f'orte r'eu, av'end un venit f'orte slab. Mamă-mea este bolnavă și așa sunt sil'ită, ca să fac t'ote eu singură.

»Și de ce nu te-ai măritat?

»Nu știu, omenii din sat dic, că n'aș fi bună la muncă, fiind prea pl'ăpândă, prea coconiță.«

Cu aceste f'eta își luă ziua bună și merse mai departe. Andrés remase pe loc în tăcere și privi în urma ei. După ce o pierduse din ochi, dișe cu mulțămirea unui om, care rezolvase o problemă. »Etă soția, care se potrivește pentru mine.«

Încălică pe calul său și merse urmat de căne la sat. Iute făcu cunoscintă cu mamă, iute se amoresă cu desăv'ersire de f'etă. Devenind ac'asta orfană după vr'o câteva luni, se căsătorii cu femeia pe care o iubea, ceia ce este suprema fericire în ac'estă lume.

Căsătoria și retragerea la o vilă în una din regiunile cele mai frumoșe fu opera câtorva zile. V'ed'endu-se aici, bogat, cu soția-sa, cu cănele său, cu calul său, trebui să-și frece ochii, credea că visedă. Așa de fericit, cu desăv'ersire fericit era s'ermanul Andrés.

IV.

Așa trăi într'una vr'o căți-va ani, când i se păru a observa într'o n'opte, că cineva se furișeză împrejurul caselor sale; mai târziu dete peste un om, care tocmai lua un tipar de pe br'oscă unei uși de la grădină. »Trebuie să fiă hoii,« dișe el și se grăbi a înștiința pe gendarmii din satul învecinat.

»Unde mergi?« îl întrebă soția-sa.

»În sat.«

»De ce?«

»Să avizezi pe gendarm, căci imi pare că hoii ocolesc casa noastră.

Auzind femeia aceste cuvinte, se îngălbini. El o sărută și urmă: »Merg pe jos; calea este scurtă. Remăni sănăt'osă până de s'eră!«

Trec'end prin curte, intră pentru un moment în grajd, își v'ed'u de calul său și i dișe măgulindu-l: »Adio, amical meu astădi te poți odihni de ostenele ta ce ai avut eri.« Calul care era deprins de a eși în fie-care zi cu stăp'anu-s'eu la preumblare, r'anchezi cu jale, v'ed'end că pl'ecă.

Voind să eșă Andrés prin p'ortă veni cănele său și sări în sus spre el. »Nu, tu nu v'ei veni cu mine,« dișe cătră el,

ca și când ar fi avut minte. »Căci ajung'end în sat tu vei lătra cătră toii b'ăeții ce vei int'alni, vei fugi după t'ote gămile, și mă tem că te vor bate așa de cumplit în cât nu te vei mai putea înt'orce a casă. Să nu mai deschii ușa până ce nu mă voi fi dus,« se adresă cătră servitor și o închise pentru ca cănele să nu p'otă eși afară. Era deja în mare depărtare și încă tot mai aușia chilălăitura cănelui său.

În sat își termină trebile sale, vorbi încă puțin cu primar despre una alta, câte t'ote ș'apoi se înt'orse la villa sa. Venind în apropierea ei se miră f'orte, cum de nu-i veni înainte cănele său, ca să-l salute, de ore-ce, de altă dată îl înt'empina chiar în calea jum'etate... ș'ueră... nimic. Intră în proprietatea sa, nu se vede nici un servitor. »La dracu, ce-i asta?« exclamă neliniștit. Ajunge la casă, în curte; primul lucru ce se presintă privirilor sale, este cănele, lungit într'un lac de sânge, la ușa grajdului. Vr'o câteva sdrențe de postav pe jos, un floc de lână care i at'ernă din gura sa s'angerată, dovedesc. cum că s'a ap'erat și cumcă a primit r'ănille sale cu ap'erarea sa. Andrés îl chiamă pe nume, cănele murind deschise încă puțin ochii, face o încercare zadarnică de a se ridica, dă incetinel din c'odă, linge mâna stăp'anutului său și expiră.

»Calul meu, unde m' este calul?« strigă acum cu vocea stinsă de emoțiune v'ed'end grajdul gol și căp'ăstrul calului rupt. S' aruncă afară ca un nebun, strigă pe soția sa, nici un r'espuns, strigă pe servitor, éraš nici un r'espuns. Alérgă ca eșit din fire prin t'otă locuința sa, ea este deș'ertă, p'ărăsită. Ese éraš pe stradă și recun'osce urmele de pe copitele calului său, nu este nici o indoélă, căci cun'osce, s'eu crede a cun'osce urmele animalului său favorit.

»Totul mi să explică,« dișe ca și când i-ar fi venit un gând subit; »tilharii s'au folosit de absența mea și m'au răpit soția pentru a cere de la mine o sumă mare de rescumpărare: Banii, sângele meu, fericirea mea aș da pentru d'ensa! S'ermanul meu căne!« exclamă el acum, uitându-se éraš la acesta, apoi pl'ecă, fuge ca un disperat în direcțiunea urmelor de cal.

Așa fugi, fără a se odihni, o ora, două, trei ore.

»N'ați v'edut,« întrebă el pe fie-care om, »n'ați v'edut pe un bărbat cu o femeia pe un cal?« — »Da!« i se r'espundea.

— Unde se duceau? — »Acolea.« Și Andrés își reculese éraš puterile sale și fugi mai departe.

Incepu a se face n'opte. La aceiaș întrebare primi tot acelaș r'espuns. Și fugi, fugi, până ce v'ed'u în fine un sat și la cap'etul satului lingă un stilp la o cotitură a drumului o grupă de omeni, sătenii, bătr'eni și tinerii, care se uitau cu curiositate la ceva, ce el nu putea încă recun'osce. S'osi și întrebă acelaș lucru și unul din grupă i dișe: Da, am v'edut așa ceva; spre dovadă étă aici calul, care l'a purtat și care a succombat aici ostenelei.

Andrés privesce în direcțiunea indicată și vede în adev'er calul său, iubitul său cal. D'abia fu în stare a-și stăp'ani induișarea sa. Dar se reculese de nou și își aduse aminte de soția-sa. »Și spuneți-mi,« exclamă în pripă »de ce n'ați alergat în ajutorul s'ermanei femei?« — »Dar cum, indată i-am venit în ajutor, căci i-am v'endut un alt cal, pentru ca să se p'otă depărta, așa de grabă precum d'oriau. »Dar« intrerupse Andrés, »m'iereea a fost dusă cu forța, acel bărbat este un tilhar, care, fără de a lua samă de lacrimile și pl'angerile ei, va fi dus-o, cine știe unde.«

Sătenii preschimbară între d'ensii câteva priviri și zimbiră a milă. »Oho, dragă Domnule!« Ce povești vreal să ne spui D-ta?« dișe unul dintre ei liniștit. »Luată cu forța?! căci ea era care striga cu mai mare nerăbdare: iute, iute, să fugim din aceste p'ărți; nu sunt liniștită până ce nu o voi fi pierdut-o din ochii mei!«

Andrés întelese acum totul; un nuor de sânge se ridică dinaintea ochilor s'ei, din care nu pică nici o lacrimă. Cădu la p'ământ ca și fără vieță. Își pierduse mințile și muri cu vr'o câteva zile în urmă.

TIPOGRAFIA ALEXI

Braşov

distinsă cu diplomă de recunoştere la expoziţiunea Română in Sibiiu din anul 1881, se recomandă m. on. public pentru executarea a tot felul de tipărituri cu *preţuri ieftine* şi cu *execuţiune corectă şi elegantă*.

Din editura acestei tipografii recomandăm:

1. *G. Curtius. Gramatica limbei elenice* prelucrată de Stefan Iosif, profesor şi director la gimnasiul român greco-oriental in Braşov, preţul fl. 1.50
2. **Gramatica limbei române**, intocmită pentru şcolele secundare de Nicolau Pilţia, profesor la gimnasiul român gr.-or. din Braşov preţul „ 1.25
3. **Arion** seu Culegere de cânturi naţionale spre intrebuiţarea tinerimei de ambe-sece, culese şi arangiate de Ion Darius, invţător la şcola primară română din Satulung, preţul „ —.30
4. *Iuliu I. Roşca. Sacrificiu pentru Sacrificiu*, roman original, preţul „ —.35
5. **Mórtea lui Mihai Vitézul**, dramă naţională in 5 acte, de Stan Părjol, preţul „ —.40
6. **Rumänische Kunstdichtungen**, übersetzt von Theochar Alexi, preţul „ 1.—
7. **Noua bibliotecă română**, in broşurele dela 1—12 à 15 cr. broşura
8. **Noul Călindar de casă**, a intrat in anul al treilea, preţul „ —.30

In pregătire:

Scrierile d-lui Theochar Alexi şi altele.